



Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

### Аб чым пісала «Звязда» 70 гадоў таму?

### Выхаванне асобы ў Раснянскай школе-інтэрнаце

### Музыкант з імем ракі Нёман

СТАР 3

СТАР 4

СТАР 6

## АЛЬТЭРНАТЫВЫ МІРУ — НЯМА

### Аляксандр Лукашэнка прапаноўваў Захад прымальны варыянт урэгулявання сітуацыі ва Украіне

Аб гэтым кіраўнік беларускай дзяржавы сказаў на сустрэчы з лідарамі камуністычных партый Расіі і Украіны Генадзем Зюганавым і Пятром Сіманенкам, перадае карэспандэнт БЕЛТА.

«На жаль, мір ва Украіне нікому не патрэбны. Я ў свой час прапанаваў варыянт, і з ім Захад згадзіўся — тыя, хто са мной размаўляў, што гэта нармальны варыянт, — заявіў Аляксандр Лукашэнка. — Але я ім сказаў: майце на ўвазе — гэта будзе для вас лакмусавай паперкай, і калі вы хочаце, каб ва Украіне быў мір, вы з гэтым планам згодзіцеся. Тым больш ад іх не патрэбна было ніякіх затрат». «І тады я лішні раз зразумеў, і аб гэтым гаварыў сваім калегам прэзідэнтам, што нас проста ўцягваюць у гэту бойню», — адзначыў беларускі лідар.

Ён таксама заявіў аб плануемых у бліжэйшы час сустрэчах з удзелам прэзідэнтаў Беларусі, Расіі, Казахстана і, магчыма, Украіны. «У бліжэйшы час мы плануем — прэзідэнты Беларусі, Расіі, Казахстана, Украіны (калі Украіна на гэта пойдзе) — правесці шэраг сустрэч для таго, каб прыняць абмеркаваць, што ж адбываецца тут у нас», — сказаў Прэзідэнт Беларусі. «Хто б калі-небудзь мог падумаць, што сярод трох дзяржаў, славянскіх, самых блізкіх і родных народаў можа ўзнікнуць такая каша на поўдні нашай, не пабаюся гэтага слова, айчыны», — са шкадаваннем адзначыў кіраўнік дзяржавы.

«Зразумела імкненне амерыканцаў, еўрапейцаў. Я яшчэ ў самым пачатку сказаў, што нам трэба апасацца, нас будучы ўцягваюць у гэту бойню, як у варонку, каб стварыць тут не проста ачаг напружанасці, а тое, што адбываецца цяпер, — спарадзіць ачаг вайны. І гэта будзе вайна вельмі небяспечная. На гэта ўвагу тады ніхто не звярнуў. І паглядзіце, што адбываецца», — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

Звяртаючыся да ўдзельнікаў сустрэчы, Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што для яго важным было пачуць альтэрнатыўны пункт гледжання як з Масквы, так і з Кіева наконце развіцця сітуацыі.

У сваю чаргу Генадзе Зюганаву падзякаваў кіраўніку беларускай дзяржавы за магчымасць сустрэчы. «Для нас яна мае вельмі прычыповы характар, таму што разгараецца пажар вайны, які балюча ўдарыць па ўсіх нашых народах», — сказаў ён.

Лідар расійскай кампартыі падкрэсліў, што беларускі, расійскі і ўкраінскі народы цесна звязаны паміж сабой роднаснымі сувязямі, разам змагаліся ў гады Вялікай Айчыннай вайны, у тым ліку пры вызваленні Беларусі і Украіны, Кіева і Севастопаля, пры зняцці блакады Ленінграда. «Нам здавалася, што ўжо фашызм пахавалі назаўсёды, а ён раптам уваскрэс у абліччы бандэраўшчыны, нацысцкай праўі, у тым ліку і такога варварства, якое сёння творыцца на паўднёвым усходзе Украіны. Мы вельмі спадзяемся на вашы пасрэдніцкія намаганні, ведаем, наколькі вы аўтарытэты, у тым ліку і ў многіх колах Украіны, і максімальна будзем садзейнічаць прымярэнню і вырашэнню гэтай праблемы», — сказаў Генадзе Зюганаву.

У размове з Аляксандрам Лукашэнкам лідар КПрФ таксама расказаў аб планах наведаць у Мінску новы музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. У сувязі з гэтым Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што музей з'яўляецца важным сімвалам і ў першую чаргу прызначаны садзейнічаць таму, каб новыя пакаленні пам'яталі аб Вялікай Перамоце.

## Адукацыя ў развіцці

### Сістэму адукацыі краіны плануецца сур'ёзна прааналізаваць

Аб гэтым кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка заявіў учора, прымаючы з дакладам міністра адукацыі Сяргея Масквечы і першага намесніка кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Аляксандра Радзькова, перадае карэспандэнт БЕЛТА.

Кіраўнік дзяржавы даручыў падрыхтаваць спецыяльную нараву, на якой будучы прадметна разгледжаны прычыновыя пытанні сферы адукацыі, прааналізаваны яе цяперашні стан і вызначана стратэгія развіцця на бліжэйшую перспектыву. «Мы вельмі сур'ёзна паглядзім на сістэму адукацыі — так, як мы рабілі ў сельскай гаспадарцы, будаўніцтве, жыллёва-камунальнай сферы. Трэба паглядзець на сістэму адукацыі з пункту нашага вопыту: што атрымалася, што не, што трэба зрабіць, паправіць», — сказаў Прэзідэнт.

Разам з тым Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што ў Беларусі створана нармальна сістэма адукацыі, і размова ідзе толькі аб яе ўдасканаленні, а не аб карэнных рэформах. «Рэформамі займацца даволі. Але тым не менш жыццё ідзе, узнікаюць новыя праблемы і тэндэнцыі, і сістэма адукацыі не можа быць застылай. Удасканальваць яе так ці інакш нам давядзецца», — сказаў кіраўнік дзяржавы.

Аляксандр Лукашэнка пацкавіўся вынікамі праведзенай у Беларусі ўспurna кампаніі і аналізам вопыту прымянення цэнтралізаванага тэсціравання. Кіраўнік дзяржавы даручыў яшчэ раз вывучыць гэты пытанне з пункту гледжання зместу тэставых матэрыялаў, іх актуальнасці і забеспячэння высокай якасці.

Яшчэ адной тэмай рабачай сустрэчы стала падрыхтоўка ўстаноў адукацыі да новага навучальнага года.

## ХРУМСТКІ ЎРАДЖАЙ



Галоўны аграном гаспадаркі Дзяніс БЕРАСНЕЎ.

Ураджай капусты, які сохне пад сонечнымі промнямі на палях у СВК «Альгоўскае» Віцебскага раёна, дапамагае ўратаваць палівацна тэхніка. Працуе яна тут кругласутачна. Штучны дождж за суткі паспявае выпасці на плошчы 2,5 га.

## ■ Ну і ну!

## ДЗЕ ПАХАВАНЫ ПЕРШЫ ХРЫСЦІЯНІН?

У Слаўгарадскім раёне маглёўскія археолагі знайшлі ўнікальныя артэфакты, якія могуць даць адказ на гэтае пытанне

— Такіх знаходак на тэрыторыі Беларусі яшчэ не было, — не ўтойваў эмоцыі кіраўнік экспедыцыі, асістэнт кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін МДУ імя Куляшова Аляксей АУЛАСОВІЧ. — Мы са студэнтамі прыехалі ў Слаўгарадскі раён, каб правесці разведку, і тут такая ўдача. Заехалі ў вёску Усохі, каб набраць вады, і разгаварыліся з мясцовым жыхаром. І тут нечакана я ўбачыў каля яго дома два незвычайныя камяні з пазначэннем княжацкага сімвала Уладзіміра Краснага Сонейка — трызубца. Спачатку падалося, што гэта матэрыял, але калі я правёў рукой па паверхні, нават не паверыў: знак быў выбіты. Мужчына проста замаляваў тыя лініі фарбай.

Не менш цікавым аказаўся і другі камень, дзе ў коле дыяметрам 10 сантыметраў таксама быў выбіты княжацкі сімвал. А калі на месца знаходка завітаў прафесар МДУ імя Куляшова Ігар Маршалюк, ён знайшоў побач з гэтым знакам яшчэ і выяву дракона. Гэта старадаўні скандынаўскі знак, які сведчыць пра канец свету.

Археолагі не сумняваюцца, што яны на парозе ўнікальных адкрыццяў. Вёска Усохі знаходзіцца ў непасрэднай блізкасці ад Слаўгарада, былая назва якога Прапошаскі. Гэта тое самае месца, дзе ў дахрысціянскія часы жылі радзімычы. Ганарлівае племя не падпарадкоўвалася княжацкай уладзе і

не плаціла даніну. З летапісу вядома, што ў 984 годзе ваявода князя Уладзіміра — Воўчы Хвост — разбіў на рацэ Пясчаных радзімычаў. З таго часу язычнікі сталі хрысціянамі. Камяні ж, знойдзеныя каля вёскі Усохі, якраз да гэтага перыяду і адносяцца. Гісторыкі мяркуюць, што там у старадаўнія часы былі альбо могілкі, альбо паселішча ранніх хрысціян. Ёсць яшчэ адно цікавае адкрыццё. У адным з курганных могілнікаў археолагі знайшлі астаткі дзвюх пахаваных жанчын. Адна з іх крэміравана, як язычніца, а другая пахавана ўжо як хрысціянка. Цікава, што ў першай пры сабе было крывіцае скроньевае калю. Гэта доказ таго, што на зямлі, дзе спрадвеку жылі радзімычы, прыйшла крывіцкая княжацкая дружина з Палацка са сваімі жанчынамі.

— Усе гэтыя тры знаходкі знакавыя, — кажа Аляксей Аўласовіч. — Далейшыя даследаванні пакажуць, наколькі дакладныя нашы здагадкі. Можна атрымаць так, што мы знайшлі месца пахавання першага хрысціяніна.



Фарба толькі дапамагае археолагам убачыць княжацкія сімвалы.



Аляксей Аўласовіч лічыць, што камяню не менш за 11 стагоддзяў.

## ЛІЧБА ДНЯ

### \$602,7 МЛН

склаў прафіцыт знешняга гандлю таварамі і паслугамі Беларусі ў студзені—чэрвені гэтага года. За аналагічны перыяд 2013-га дэфіцыт знешняга гандлю быў у памеры \$165,6 млі, паведамляе Нацыянальны банк. У чэрвені сальда знешняга гандлю таксама было станоўчым і складала \$240 млі. Для параўнання: у чэрвені 2013-га сальда было адмоўным — \$7,6 млі. Знешнегандлёвы абарот тавараў і паслуг у студзені—чэрвені 2014 года склаў \$43 млрд 375,7 млі, што на 2,8% менш у параўнанні з аналагічным перыядам 2013 года. Экспарт тавараў і паслуг у першым паўгоддзі скараціўся на 1,1% да \$21 млрд 989,2 млі, імпорт — на 4,5% (да \$21 млрд 386,5 млі). Беларусь у студзені—чэрвені атрымала адмоўнае сальда знешняга гандлю таварамі ў \$121,8 млі. Разам з тым, гэты паказчык у 10,6 раз лясней за вынік першага паўгоддзя 2013 года, калі адмоўнае сальда складала \$1 млрд 296 млі.

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 09.08.2014 г.

Долар ЗША	10350,00
Еўра	13860,00
Рас. руб.	284,00
Укр. грыўня	828,00

## ■ Добрая навіна

### СТАЎКА РЕФІНАНСАВАННЯ ЗНІЖАЕЦА ДА 20% ГАДАВЫХ

З 13 жніўня стаўка рэфінансавання знізіцца на 0,5 працэнтнага пункта і ўсталюецца на ўзроўні 20% гадавых. Рашэнне прынята праўленнем Нацбанка.

«Гэтае рашэнне засноўваецца на спрыяльных тэндэнцыях у грашова-кредытнай сферы краіны, якія працавалі ў ліпені. Так, на унутраным валютным рынку прапанова замежнай валюты перавышала попыт на яе, назіраецца прыток рублёвых укладаў фізічных асоб у банках», — паведамляе ўпраўленне інфармацыі і грамадскіх сувязяў Ныянальнага банка. Удакладняючы таксама, што, нягледзячы на чаканае зніжэнне ўзроўню працэнтных ставак на крытэрыя-дэпазітным рынку з прычыны зніжэння стаўкі рэфінансавання, узровень таходнасці рублёвых дэпазітаў па-ранейшаму будзе не толькі перавышаць даходнасць дэпазітаў у замежнай валюце, але і забяспечваць надзейную абарону зберажэнняў ад інфляцыі.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ.

## ХРОНІКА АПОШНІХ ПДЗЕЙ

### ЗША нанеслі ракетны ўдар па Іраку

Амерыканскія ВПС нанеслі учора авіяўдар па пазіцыях баевікоў тэрырыстычнай групыкі «Ісламскі халіфат» на тэрыторыі Ірака. Баевікі пачалі наступленне на паўночныя і заходнія раёны Ірака ў чэрвені 2014-га. Радзікалам удалося ўзяць пад свой кантроль не толькі некалькі гарадоў, але і два буйныя нафтавыя радовішчы, а таксама найбуйнейшую ў краіне плаціну, разбурэнне якой можа б затопіць некаторыя гарады Ірака.

### Расіян прыцягваюць гіпермаркеты

Даследаванні фонду «Грамадская думка» паказалі, што жыхары Расіі ў пытанні куплі прадуктаў сталі больш даяраць сеткаваму рытэйлу. Згодна з вынікамі сацыялітання, 47% жыхароў краіны адраўляюцца да пакупкі ў супер- і гіпермаркеты, 42% — у невялікія крамы, а 7% захоўваюць вернасць прадуктовым рынкам. Аргументамі на карысць супермаркетаў былі названы прывабныя цэны, вялікі асартымент, зручны графік працы, зніжкі і акцыі. Невялікія крамы любяць перш за ўсё таму, што яны знаходзяцца побач з домам. Некаторыя апытаныя распавялі, што там даюць прадукты ў доўг. У сваю чаргу, аматары рынкаў вялікай перавагай лічаць магчымасць патаргавацца.

### Эбола — пагроза сусветнага значэння

Распаўсюджванне віруса смертнага ліхаманкі Эбола ў Заходняй Афрыцы прызнана Сусветнай арганізацыяй аховы здароўя (СААЗ) надзвычайнай сітуацыяй міжнароднага значэння. Арганізацыя адзначае, што для спынення распаўсюджвання віруса неабходныя скардывананьня міжнародных дзеянняў. Больш за 1700 выпадкаў заражэння вірусам Эбола было зафіксавана ў Гвінеі, Ліберыі, Нігерыі і Сьера-Леонэ. Гендырэктар СААЗ Маргарэт Чан заклікала міжнародную супольнасць дапамагчы спыніць эпідэмію ліхаманкі, якую яна назвала самай маштабнай за апошнія 40 гадоў. На думку кіраўніка арганізацыі, усе краіны, дзе былі зафіксаваны выпадкі заражэння ліхаманкай Эбола, павінны ўвесці рэжым надзвычайнага станавішча. Пры гэтым СААЗ не бачыць неабходнасці ў абмежаванні на міжнародныя пазездкі або гандаль. Распаўсюджванне гемаграгічна ліхаманкі пачалося ў лютым у Заходняй Афрыцы. Яму вельмі спрыяла нежаданне сваякоў хворых адвасціць апошніх у бальніцы або спецыянтры. Акрамя таго, загінулых ад ліхаманкі хавалі, не выконваючы спецыяльна распрацаваных правілаў.

## ПАДРАБЯЗНАСЦІ

### Украіна перакрые транзіт газу з Расіі?

Урад Украіны перадаў на разгляд Савета нацыянальнай бяспекі і абароны спіс са 172 чалавек і 65 кампаній з Расіі і іншых краін для ўвядзення санкцый. У пракце закона аб санкцыях, распрацаваным украінскім кабінам, прадугледжаны 26 відаў санкцый. Прэм'ер Арсеній Яцанюк паведамаў, што Украіна можа спыніць транзіт расійскага газу. У прыватнасці, законпраект аб санкцыях прадугледжвае замарозку актываў, забарону на дзейнасць, забарону на прыватнызацыю дзяржаўнасці, забарону на выкарыстанне ліцэнзій, поўную або частковую забарону транзіту рэсурсаў. Санцыі Украіны сталі адказам на забароны, уведзеныя Расіяй. У прыватнасці, Масква абмежавала пастаўку украінскіх сокаў, дзіцянчага харчавання, фруктовых, гароднінных і рыбных кансерваў, малака, малочнай прадукцыі.



Працаваў ад сярэдзі адукацыі — настаўнікам рускай мовы і літаратуры, — узгадаў спадар Ляшчынскі-малодшы з мастэчка Турэц-Баяры, што на Маладзечненшчыне. — Дарэчы, якраз ён, бацька (маці каля месяца з ім не размаўляў!) «сапсаваў» мне атэстат ад сярэдняй адукацыі — уляліў трыку на сваім прадмеце... Цяпер такіх людзей, мусіць, няма?.. Потым ён старшынёй сельскага Савета ў нас стаў, лектарам быў па сумяшчальніцтве... І ці не ўсё, што чытаў, — ён чытаў з алукам, вачына шось падкрэсліваў, параўноўваў... Нам, малым, гэта дзізна было. І цікава ж! Глядзель потым: а што там падкрэслена, а навошта, а чаму? Так і прывучаліся змалку і чытаць, і думаць, і вядома ж, па-беларуску размаўляць...

## КОРАТКА

На сталічных Камароўскім, Чэрвеньскім, Чыжоўскім, Курасоўшчынскім, Кастрычніцкім, Велазаводскім рынках, а таксама на рынках «Ждановічкі», «Малінаўка», «Серабранка», «Светла», «Ракаўскі кірмаш», «Гандлёвыя рады», «Маскоўскі», «Уручча-3», «Заходні», «Уральскі» і «Усход» будучы сплатна прадастаўлены гандлёвыя месцы пенсіянерам і інвалідам для рэалізацыі імі да 20 кг сельскагаспадарчай прадукцыі, вырашчанай на зямельным участку.

Міжнародны фестываль этнакультурных традыцый «Кліч Палесся» пройдзе 23 жніўня ў аграгарадку Ляскавічы Пётрыўскага раёна Гомельшчыны.

Два новыя дзіцячыя сады плануецца адкрыць у Мінскай вобласці да канца года. Кожны з дзіцячых садоў, што з'явіцца ў Слуцку і Смалевічах, разлічаны на 230 месцаў.

Беларус заняла першае месца на чэмпіянаце па пажарна-выратавальным спорце ў Літве.

## Выпісвайце «Звязду»... І выйгравайце!

Калі б латарэі, калі б гульні «Ураджайнае лета са «Звяздой» не існавала, яе далібог трэба было б прыдумаць! Яшчэ і для таго, каб, уручаючы прызы, атрымаць сапраўдную асалоду — ад сустрэч, ад знаёмстваў з чытачамі, каб пачуць, у прыватнасці:



Пра дзядоў не ведаю, а вось бацька мой Станіслаў Іосіфавіч Ляшчынскі «Звязду» выпісваў усё жыццё. Працаваў ён спачатку ў школе — настаўнікам рускай мовы і літаратуры, — узгадаў спадар Ляшчынскі-малодшы з мастэчка Турэц-Баяры, што на Маладзечненшчыне. — Дарэчы, якраз ён, бацька (маці каля месяца з ім не размаўляў!) «сапсаваў» мне атэстат ад сярэдняй адукацыі — уляліў трыку на сваім прадмеце... Цяпер такіх людзей, мусіць, няма?.. Потым ён старшынёй сельскага Савета ў нас стаў, лектарам быў па сумяшчальніцтве... І ці не ўсё, што чытаў, — ён чытаў з алукам, вачына шось падкрэсліваў, параўноўваў... Нам, малым, гэта дзізна было. І цікава ж! Глядзель потым: а што там падкрэслена, а навошта, а чаму? Так і прывучаліся змалку і чытаць, і думаць, і вядома ж, па-беларуску размаўляць... Вось гэтыя, апошнія навукі шмат каму з тутэйшых дзяцей потым не прыдаліся, не спатрэбіліся. Трапіўшы ў рускамоўнае асяроддзе, а тым больш — паступіўшы вучыцца (па-руску), многія, на вялікі жаль, адмаўляліся ад роднай мовы.

СТАР 2

■ На палях

# ЗЕРНЕ ЎПАЛА НЕ НА КАМЕНЬ

Аб гэтым, думаю, ужо можна казаць з упэўненасцю — беларускія аграрыі намалалі васьмі мільён тон збожжа. Хто ведае, можа, будзе рэкорд...



Па звестках Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання, на раніцу 9 жніўня намалот у цэлым па рэспубліцы ўжо перавысіў 8 млн 165 тыс. тон. Пры гэтым убрана амаль 85% плошчаў. Летас на гэтую дату ў насілі было засыпана ўсяго каля 5 млн тон.

Лідар сярод рэгіёнаў — Мінская вобласць, доля якой у агульным караване складае амаль 1 млн 966 тыс. тон збожжа. Нагадаем, што для цэнтральнага рэгіёна плану на гэты год вызначылі ў памеры 2 млн тон. Улічваючы, што нубранымі тут застаюцца яшчэ 12% плошчаў, цалкам верагодна перавыкананне задання. Яшчэ 1,5 млн тон намалалі ў Гродзенскай вобласці. Няма папрацавалі аграрыі Брэсцкай, Магілёўскай і Гомельскай абласцей — тут намалочана 1 млн 355 тыс., 1 млн 267 тыс. і 1 млн 246 тыс. тон збожжа адпаведна. Менш за ўсё сабрала Віцебская вобласць — каля 838 тыс. тон. Аднак гэта традыцыйна, тым больш што рэгіён ўключыўся ў жніво пазней за іншыя, сёння хлеб тут убралі толькі з 62% плошчаў.

Варта адзначыць, што сёлета здзіўляе ўраджайнасць — у Гродзенскай вобласці, напрыклад, яна дасягае 50 ц/га. У цэлым жа па краіне яна на 6,2 ц перавышае леташні паказчык і складае 39,7 ц/га.

На тое, каб завяршыць уборку ў тэрмін, гаспадаркам Беларусі застаецца роўна трыццаць — Мінсельгасхарч намастаўлена задача ўсё зрабіць да 15 жніўня.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ

# Выпісвайце «Звязду»... І выйгравайце!

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Мікалай Ляшчынскі — па-ранейшаму трымаўся, за што ў тагачасным Беларускім інстытуце механізацыі сельскай гаспадаркі (БІМСХУ) атрымаў мянушку Лявон. Насіў яе не без гонару! Яшчэ і там, што вельмі любіў «Песняроў»!

— Да бацькі некалі драматург Іван Козел з бутэлькай заходзіў. Казаў: «Стасік, пойдзем, пагутарым на роднай мове, бо тут няма з кім». Мне ў інтэрнаце, як быццам, было, — аднак я і «Звязду» сабе выпісаў — з самага першага курса...

З той пары і чытае, амаль сорак гадоў у падпісчыках!.. А цяпер яшчэ і прыз пашчасліва выйграць. Праўда, не самому: картку запольніла жонка...

— Мне толькі ў кніжных латарэях шчасціла, — прызнаўся Мікалай Станіслававіч. — Ну і ў жыцці... Асабліва — на жанчын: матуля чудовай была, такія ж бабулі, жонка, дачушка... Нават цешча — залаты чалавек!

...Свой выйгрыш — сушылку для гародніны — спадар Ляшчынскі павёў дамоў у грамадскім транспарце. Абяцаў, што па дарозе — у метро, у электрычках — будзе ўсім расказваць, і што гэта, і ад каго, будзе ўсім раіць выпісваць «Звязду» і выйграваць — любіць сваё!

Узамен — праз газету — прасіў перадаць усім выпускнікам Холмаўскай сярэдняй школы, усім выпускнікам інстытута механізацыі сельскай гаспадаркі, усім, хто яго ведае, шчырае прывітанне! Што мы і робім. Прычым з задавальненнем!

Валянціна ДОУНАР.

■ Хутка ў школу!

# ЧЫМ МЕНШ, ТЫМ ЛЕПШ

## 3 НЕПАД'ЁМНЫМІ ЗАПЛЕЧНІКАМІ БУДУЦЬ «ЗМАГАЦА»

Як вы думаеце: ці часта заплечнікавыя тым, што носяць у сваіх заплечніках іх дзеці ў школу? А вось санітарныя ўрачы пацкавіліся і прыйшлі ды высноў, што вага школьных заплечнікаў часта перавышае ўсе ўстаноўленыя нарматывы, бо, акрамя падручнікаў, дзеці кладуць у свае сумкі кніжкі, цацкі, цяжкія пеналы, планшэты, электронныя кнігі, мабільныя тэлефоны, формы для заняткаў на фізкультуры, прадукты для перакрасу паміж заняткамі і многія іншыя прадметы, ніяк не звязаныя з вучэбным працэсам. І хоць санітарная служба рэгулюе і вагу выпускаемых падручнікаў, і вагу скургалантарэйных вырабаў, тым не менш заплечнікі ў школьнікаў часта атрымліваюцца вельмі перагружаныя.

Чацры гады таму санітэраў дамоў ўспрабавала ўстанавіць вагу штодзённага комплекта падручнікаў з пільмовымі прыладамі. Медыкі спадзяваліся знайсці падтрымку і разуменне гэтага пытання ў педагогаў. Меркавалася, што тыя будуць сачыць за вагою школьных сумак і заплечнікаў і праводзіць з вучнямі і іх бацькамі тлумачальную работу. І вось напярэдыдзі новага навучальнага года нарматывы да вагі заплечнікаў зноў былі перагледжаны, прычым у бок іх змяншэння.

Толькі для вучняў першых і другіх класаў вага заплечнікаў засталася ранейшай: яна не павінна перавышаць 1,5 кілаграма. А па астатніх катэгорыях навучэнцаў новы нарматыў выглядае наступным чынам: 2 кг — для вучняў 3-4 класаў (было 2,5 кг), 2,5 кг — для вучняў 5-х і 6-х класаў (было 3 кг), 3 кг — для вучняў 7-х і 8-х

класаў (было 3,5 кг) і 3,5 кг — для вучняў 9-11-х класаў (было 4 кг). Нагадаем, што вага скургалантарэйных вырабаў, разлічаных на вучняў пачатковых класаў, павінна быць не большая за 700 грамаў. А заплечнік ці партфель, разлічаны на навучэнцаў сярэдніх і старэйшых класаў, павінен важаць не больш за кілаграм. Значыць, агульная вага заплечніка старшакласніка павінна быць у межах 4,5 кг.

Акрамя вагі, нарміруюцца таксама шырыня партфеля, яго вышыня і нават колькасць накладных кішэнняў, бо чым больш будзе кішэнняў, тым больш будзе ў падлетка спуска па класцы туды нешта лішняе.

Піцу, смажанкі і сасіскі ў цесце дазваляецца прадаваць у буфетах не часцей, чым два разы на тыдзень.

Медыкі ўпэўнены, што насіць поўны камплект падручнікаў з 5-6 кніг старшакласнікам няма ніякага сэнсу — дастаткова і аднаго падручніка на парту. У пачатковай школе ўвогуле павінны быць прадгледжаны індывідуальныя шафы-ячэйкі або ўбудаваныя шафы для захоўвання прылад для ўрокаў працоўнага навучання, малых навукаў, кніг для дадатковага чытання ў класе, падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў. Пры праектаванні, будаўніцтве і рэканструкцыі будынкаў агульнаадукацыйных устаноў індывідуальныя шафы павінны быць прадгледжаны таксама і для вучняў старэйшых класаў.

Пастанова Міністэрства аховы здароўя быў адкарэктаваны і пералік прадукцыі, якую могуць рэалізоўваць у буфетах устаноў агуль-

■ Зваротная сувязь

# КОШТ ЖЫЛЛЯ Ў НЕКАТОРЫХ ДАЎГАБУДАХ ПЕРАГЛЕДЗЯЦЬ

Такое меркаванне выказаў старшыня Мінаблвыканкама Сямён ШАПІРА

Больш за дзве гадзіны працягвалася прэс-канферэнцыя старшыні Мінскага абласнога камітэта Сямёна Шапіры для журналістаў рэгіянальных і рэспубліканскіх сродкаў масавай інфармацыі. Кіраўнік сталічнага рэгіёна адказаў больш як на 20 пытанняў. Пытанне «Звязды» тычылася падарожжання квадратнага метра жылля ў так званых даўгабудках.

— Так, мы ў курсе праблемы. Некаторыя члены жыллёвых кааператываў павінны даплаціць па 250 і нават 300 млн рублёў, каб засяліцца ў кватэры. Мы стварылі рабочую групу і рыхтуем нараду, дзе разгледзім сітуацыю па кожным доме асобна, прааналізуем прычыны, якія паўплывалі на такі стан. Не выключнаю таго, што ў некаторых кошт «квадрата» будзе перагледжаны.

Разам з тым, ёсць і аб'ектыўныя прычыны падарожжання. У цэнтральным рэгіёне было 111 даўгабудоваў. Да 1 ліпеня ўзялі ў дзеянне яшчэ 2, засталася 3. Адзін з іх, непадалёку ад сталіцы, сапраўды праблемны будынак. Забудоўшчыкі выбралі пляцоўку, можна сказаць, на балоце, ды яшчэ зімой. І ім вымушаны былі пайсці на ўступкі, паколькі была гатова неабходная дакументацыя. На тое, каб убіць палі, адкачаць ваду, ды і на іншае, былі затрачаны вялікі грошы. Будаўніцтва нават меркавалі перанесці ў іншае месца. Але ж хто кампенсуе сродкі?..

— Таму па кожным доме будзем разбірацца індывідуальна, правярэм будаўнікоў, а грамадзянам дадзім адказ праз прэсу», — канстатаваў Сямён Шапіра.

Дарэчы, у старшыні Мінаблвыканкама шмат пытанняў назапасілася да будаўнікоў вобласці. Многія з іх безадказна, не па-гаспадарску ставяцца да грошай. Напрыклад, адзін са значных і вельмі важных аб'ектаў Міншчыны абойшоўся нашмат даражэй, чым планавалася першалачаткова. Падчас праверкі выявілася, што райвыканкам пералаціў дзясяткі мільярдаў рублёў будаўнічай арганізацыі.

Пільнай увагі патрабуе добраўпарадкаванне Барысва. Яго трэба прывесці ў належны выгляд, каб адпавядаў узроўню сучаснага еўрапейскага горада. У якасці прыкладу Сямён Шапіра прывёў Салігорск, дзе будуюцца новыя мікрараёны, а вуліцы — асфальтаваныя, дагледжаныя, прасторныя — нагадаючы перспектывы.

## ЗЯМЕЛЬНЫЯ УЧАСТКІ ТОЛЬКІ ПРАЗ АЎКЦЫЁНЫ

У Мінскай вобласці будзе ўзмоцнены контроль па выдзеленыя зямельныя участкі. «Калі мы прааналізавалі сітуацыю, то аказалася, што многія наогул не пачыналі будаўніцтва. Разам з тым, дзясяткі арганізацый прасяць выдзеліць участкі зямлі.

Акрамя таго, нямаюць і такіх, хто атрымлівае бясплатна надзел да 20 сотак, узводзіць там нешта падобнае на дом, збітае з дошак, рэгіструе «нерухомасць» і праз колькі часу прадае ўчастак за 20 тыс. до-



ФОТА БЕЛТА

лараў. У прыграднай зоне Мінска свабодныя зямельныя ўчасткі ў садовых таварыствах і дачных кааператывах будуць выдзяляцца толькі праз аўкцыёны. «Механізм іх прадастаўлення павінен быць празрыстым, без парушэнняў і злоўжыванняў. На гэты конт я даручыў упраўленню юстыцыі распрацаваць нармальныя, зразумелыя для любога чалавека правілы», — канстатаваў старшыня Мінаблвыканкама.

## ДОМК У ВЁСЦЫ: ВЫГАДНА, БО ТАННА

Акрамя таго, можна пабудаваць жыллё і ў вёсцы, дзе ёсць нямаючых пустуючых зямельных надзелаў. Іх неабходна расчысціць і перадаць тым, хто мае ў іх патрэбу, а таксама прадаць праз аўкцыён тым, хто хоча пабудаваць дом для дачы. У Мінскім раёне, у 50-кіламетровай зоне ад сталіцы, кошт зямлі даходзіць да 300 млн рублёў. А, напрыклад, у Маладзечанскім, Стаўбцоўскім, Валожынскім раёнах яна будзе значна танней.

Сямён Шапіра адзначаў, што ў Мінскай вобласці будуюцца 24 тысячы індывідуальных дамоў, амаль 4800 з іх гатовы да здачы. Але туды трэба правесці ваду, святло. Толькі для таго, каб забяспечыць іх электрычнасцю, патрабуецца 30 млрд рублёў.

У ўсёх са сталічнага рэгіёна выяўлена 14 тыс. пустуючых участкаў, а таксама 3500, якія прызначаны пад будаўніцтва дач. «Мы папрасілі старшыню сельсаветаў паглядзець больш дэталева па кожнай вёсцы. Магчыма, можна знайсці дадатковыя надзелы. Напрыклад, якія служылі пашай для жывёлы, а цяпер не выкарыстоўваюцца, — лічыць старшыня аблвыканкама. — Гэта будзе значна танней, чым пачынаць з нуля: гатовае інфраструктура, ёсць дарогі, падведзена электрычнасць, наладжаны гандаль».

Участкі будуць выдзяляцца толькі прадпрыемствам, якія займаюцца не вельмі высокарэнтабельным, але патрэбным для грамадства бізнесам, напрыклад, смеццерапацоўкай.

## МЕСЦАМ АДПАЧЫНКУ — БОЛЬШ УВАГІ

На Міншчыне вядзецца вялікая работа па добраўпарадкаванні пляжаў, якіх налічваецца 107. Кожны старшыня райвыканкама атрымаў заданне на працягу 2-3 дзён прывесці ў парадак зоны адпачынку сваёй

чалавека да пэўнага месца, а між тым пенсіянеры ў нас — людзі мабільныя. Таму на прадпрыемстве вырашылі ўдасканаліць якасць гэтай паслугі, зрабіць яе больш даступнай. Прынамсі, цяпер атрымліваецца пенсіі і дапамогі, якія жывуць у сталіцы і ў абласных цэнтрах, могуць атрымаць свае грошы ў любым аддзяленні паштовай сувязі краіны (у тым ліку — сельскім)...

І на зброеным, які плануецца, паштавікі, не спыняцца: на

■ На слыху

# Українскіх пошлін не будзе

Міжведамасная камісія па міжнародным гандлі Украіны прыняла рашэнне ад 5 жніўня «Аб прыпыненні дзеяння некаторых рашэнняў Міжведамаснай камісіі па міжнародным гандлі», якім адмянялі спецпошліны да некаторых беларускіх тавараў. З даты ўступлення ў сілу названага рашэння (19 жніўня) ліцэнзаванне імпарту ўкраінскіх тавараў у Беларусь прымяняцца таксама не будзе. Такім чынам, абмежаваныя тавары не будуць узаемны гандлі, цалкам ліквідуюцца.

Як паведамлялася раней, Беларусь узяла часовае, на паўгода, ліцэнзаванне паставак у краіну піва (з 1 мая), а таксама цэменту, паліраванага шкла і шклатары, некаторых відаў макаронных і кандытарскіх вырабаў (з 1 чэрвеня) з-за межаў адзінай мытнай тэрыторыі Мытнага саюза. У сваю чаргу, міжведамасная камісія па міжнародным гандлі Украіны ўзяла спецпошліны на імпарт шэрагу тавараў з Беларусі. У прыватнасці, гаворка ішла аб усталяванні спецыяльнай пошліны адносна імпарту беларускіх кандытарскіх вырабаў, малочнай прадукцыі, электрычных лямпаў напальвання, угнаенняў, гумовых шын, саладавага піва, халадзільнікаў, а таксама камплектуючых для халадзільнага абсталявання.

«Разлічваем, што ў далейшым праблема гандлёва-эканамічных адносін Беларусі і Украіны будуць вырашацца шляхам кансультацый», — гаворыцца ў каментарыі прэс-службы беларускага знешнепалітычнага ведамства. Адзначаецца, што МЗС з задавальненнем успрымае прыняцце міжведамаснай камісіяй рашэння аб адмене пошлін.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ

## АўТАПРАБЕГ СУПРАЦЬ П'ЯНСТВА...

Па сямі гарадах вобласці яго арганізавала Брэсцкае абласное ўпраўленне ўнутраных спраў.

Каб падкрэсліць, што здаровы чалавек мае шанец пражыць доўга, дачкаціца ўнукаў-праўнукаў, міліцыянеры выкарысталі незвычайную «аўтаняглядальню». Знайшлі машыну «АЗ» 1964 года выпуска і побач паставілі сучасны «запарожца». Так і рухаюцца побач ротра-«запарожца» і яго праўнік — сучасны аўтамабіль той жа маркі.

Удзельнікі акцыі гавораць з людзьмі на вуліцы, наведваюць медыцынскія і іншыя установы, дзе праводзяць прафілактычныя гутаркі аб шкодзе п'янства, аб цяжкіх наступствах гэтай звычкі. Стартваў аўтапрабег у Брэсце, затым удзельнікі акцыі накіраваліся ў Драгчыну, далей — у Пінск, Столін, Лунінец, Ганцавічы, Баранавічы.

Як адзначае супрацоўніца абласнога ўпраўлення ДАІ Наталія Сахарчук, у вобласці назіраецца зніжэнне колькасці дарожных здарэнняў па віне нецярпелых кіроўцаў. Але супакойвацца раня. Для аўтапрабегу выбраны менавіта тыя гарады, дзе апошнім часам затрымана найбольш п'яных за рулём.

Яна СВЕТАВА.

## А КОЎШ У ГЭТЫ ЧАС АПУСЦІЎСЯ...

У Чэрвеньскім раёне адбыўся няшчасны выпадак, падчас якога загінуў чалавек.

У вёсцы Праходка 26-гадовы трактарыст выконваў на пагрузчыку «Амкадор» гаспадарчыя работы. Праводзячы агляд тэхнічнага стану пагрузчыка, мужчына высунуў галаву ў акно. У гэты час адбылося апусканне каўша, у выніку чаго трактарыст атрымаў траўму, несумяшчальную з жыццём.

## НА ПЛЯЖЫ ПАБІЛІ СЯМЕЙНУЮ ПАРУ

Здарэнне адбылося каля гадзіны ночы на беразе сталічнага Цінянскага вадасховішча. У групы малых людзей, у якую ўваходзілі пяць хлопцаў і тры дзючыны, узнік канфлікт з маладой сямейнай парай з іншай кампаніі, якая прагульвалася па пляжы.

У выніку, паведамляе ГУУС Мінгарвыканкама, 23-гадовы мінчанін атрымаў цяжкія пашкоджанні ўнутраных органаў. На шчасце, яго жонка сур'ёзна не пацярпела. У зобівані хлопца прымаўлі ўдзел чацвёра невядомых, якія пасля гэтага ўцяклі. Гэтак жа, які іншыя удзельнікі кампаніі, што не прымаўлі ўдзелу ў ініцыяцыі. Аднак усіх іх зафіксавалі камеры відэаназірання. Прыкладна ўрост тых, каго цяпер вышукваюць супрацоўнікі крмінальнага вышуку ГУУС і Савецкага РУУС для праверкі на датычнасць да нанясення цялесных пашкоджанняў пацярпеламу, — 18-23 гады. Дзючыны з гэтай кампаніі перасоўваліся на веласіпедках.

## ЗА ВЕЛАСІПЕДАМІ 3... ЛОМАМ

Першамайскі РУУС сталіцы па падазрэнні ў крадзяжы трох веласіпедў вышуквае невядомага мужчыну, які позныя ночы «прыватызаваў» іх з пад'езда жонка дома па вуліцы Сядых. Балазе, ён трапіў у «поле зроку» відэакамер.

— Зламыснік, відавочна, рыхтаваўся да крадзяжу. Праз школу ў дзвярах разгледзеў, што дзве двухколавыя машыны стаць у самім пад'ездзе, яшчэ адна — крыху вышэй. На месца злачынства мужчына з'явіўся прыкладна ў 2.20 з... ломам, пры дапамозе якога паспрабаваў узламаць металічныя ўваходныя дзверы. Прычым дзейнічаў вельмі ціха і асцярожна. Напрыклад, калі непадалёку праязджала машына, ён адбгаў ад пад'езда, — распавяла журналісту «Звязды» падарбязнасці здарэння прэс-афіцэр Першамайскага РУУС г. Мінска Святлана БІЛІНСКАЯ. — Калі гэты спосаб жаданага плёну не даў, зламыснік выціснуў школу ў дзвярах і нарэшце трапіў у пад'езд. Аднак прабыў там зусім нядоўга, паколькі нехта з жылцоў у гэты час вярнуўся дадому, і падазроны мусіў выйсці ў двор. На месца злачынства ён паўторна вярнуўся праз дзве гадзіны. Пасля чаго па чарзе выкаціў з пад'езда тры веласіпеды агульным коштам каля 24 мільёнаў рублёў.

## «САЦРАБОТНІКІ» АБКРАДАЮЦЬ ПЕНСІЯНЕРАЎ

У сталіцы зноў з'явіліся «сацыяльныя работнікі», якія абкрадаюць пажылых людзей: двух пенсіянераў, што пражываюць у Партызанскім раёне, яны пазбавілі грошавыя сродкі. Мяркуюцца, што дзейнічалі адны і тые ж жанчыны цыганскай нацыянальнасці. І гэта не адзінаквыя выпадкі.

— Карыстаючыся ўменнем уваходзіць у давер, зладзейкі пад надуманымі прычынамі траплялі ў жыллё да пажылых людзей. У адных выпадках зламысніцы спасылаліся на неабходнасць праверкі ацяплення ці кухонных пліт, у другіх — прапаноўвалі дапамогу ў набывіці прадуктаў харчавання ці вырашэнні іншых бытавых пытанняў, — распавяла прэс-афіцэр Партызанскага РУУС г. Мінска Ганна ЧЫЖ-ЛІТАШ. — Пакуль адна з «сацрабтніц» адцягвала ўвагу ахвяры размовамі, яе хаўрусныя знаходзіла зберажэнні і каштоўныя рэчы, пасля чаго «госі» знікалі.

Міліцыя заклікае грамадзян быць пільнымі пры зносінах з незнаёмымі людзьмі: не трэба называць староннім свой адрас, расказаць пра распарадак дня. Не спяшайцеся ўпуская ў кватэру асоб, якія называюць сябе работнікамі сацыяльных службаў ці іншых устаноў. Папрасіце прад'явіць дакументы і назваць поўную назву арганізацыі, пасля чаго удакладніце па тэлефоне, ці працуе там такі работнік.

Сяргей РАСОЛЬКА.

НАВІНЫ

ПАДЦЕІ

ФАКТЫ

### ЗБІРАЕМ ДЗІЦЯЎ ШКОЛУ

У перыяд падрыхтоўкі да новага навучальнага года ў Беларусі пройдуць больш як 2,3 тыс. выставак-продажаў тавараў школьнага асартыменту.

200

пастаянна дзейных

540

выхаднога дня

Амаль 7 тыс. аб'ектаў гандлю да навучальнага года прапаноўваюць:

**ДЛЯ ДЗЯЎЧЫНАК**

больш як 260 мадэляў адзення: камплекты і сарафаны, сукенкі, блузі, штаны і спадніцы, пінажкі і камізэлькі

**ДЛЯ ХЛОПЧЫКАЎ**

больш як 220 мадэляў адзення: касцюмы і камплекты, пінажкі і камізэлькі, штаны і сарочкі

Шырока прадстаўлены тавары для заняткаў фізкультурай і спортам, ранцы і рюкзакі.

Кошт экіпіроўкі\* вучня

**малодшых класаў:** ад В1,2 млн да В4,8 млн

\* Швейныя і трыкатанявыя вырабы, абутак (дзелавы і сярэдняга стылю), школьныя прылады

**старшых класаў:** ад В1,3 млн да В5,1 млн

Крыніца: Міністэрства гандлю Беларусі, офіс інфармацыі БЕЛТА

Надзея НІКАЛАЕВА

Гістарычны ўнікат

# «ЗВЯЗДА» — У МУЗЕЙНЫХ ЭКСПАНАТАХ

Якія прадметы, звязаныя з нашай газетай, захоўваюцца ў Беларускаму дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны

Гісторыя «Звязды» — цэлая эпоха. Толькі па ёй можна вывучаць амаль 100-гадовы перыяд з жыцця краіны. Самыя розныя тэмы за гэты час асвятляла найстарэйшае беларускае выданне, шматлікія людзі становіліся героямі яе старонак. Разам з народам перажыла «Звязда» і найбольш трагічны час для Беларусі — Вялікую Айчынную вайну. Выхад газеты ў мінскім антыфашысцкім падполлі, у партызанскай зоне на востраве Зыслаў — беспрэцэдэнтная з'ява не толькі ў гісторыі айчыннага друку, але і ў гістарыяграфіі сусветнай журналістыкі.

Памяць аб героях-падпольшчыках беражліва захоўваюцца ў Беларускаму дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Пра іх падзвігі нагадваюць некаторыя экспанаты, змешчаныя ў музейнай экспазіцыі. Іншыя прадметы, звязаныя са «Звяздой», захоўваюцца ў фондах. Пра ўсе з іх — бачныя і нябачныя наведальнікам новага музея — расказала галоўны закахальнік фонду Святлана ПАТУПЧЫК.



Так выглядала кватэра Таццяны Якавенкі, дзе друкаваліся 2-гі і 3-ці нумары падпольнай «Звязды».



Нумары «Звязды» за 1942 год.

Спецыяльнай экспазіцыі, прысвечанай «Звяздзе», у музеі, на жаль, няма. Некаторыя інсталіцы ў зале партызанскага руху і антыфашысцкай падпольнай барацьбы ў Беларусі адносяцца да падпольнага і партызанскага друку ў цэлым.

«Звяздоўскія» рарытэты змешчаны ў імпрывізаванай канспіратыўнай кватэры, дзе, па сутнасці, магло друкавацца любое падпольнае выданне. Толькі ўсё, акрамя ад-

тая ж Таццяна Якавенка. У экспазіцыі валік ляжыць на сталі, прыскакаючы старонку, відаць, толькі што аддрукаванай «Звязды».

У музеі Вялікай Айчыннай вайны захоўваюцца і нумары «Звязды» за 1941, 1943 — 1946 гады. У розны час іх прынеслі шматлікія асобы, якія, на жаль, не ведаюць, адкуль газеты з'явіліся ў іх сем'ях.

Яшчэ адзін прадмет, звязаны са «Звяздой», размешчаны каля памашкання, дзе знаходзіцца тая самая канспіратыўная кватэра. Нумарны знак з дома № 11 па вуліцы Чарнышэўскага вісіць каля увахода, як некалі вісеў на будынку, дзе ў кватэры пад першым нумарам падчас акупацыі Мінска жыў з сям'ёй Уладзімір Амельянюк, галоўны рэдактар першага падпольнага нумара выдання, Герой Савецкага Саюза. Вядома, што паступіў нумарны знак у музей у 1961 годзе, ад каго — не зафіксавана.

За гэтым сталом, седзячы на крэсле і табурэце, сапраўды працавалі мінскія падпольшчыкі, якія выдавалі «Звязду». Мэбля ў 1967 годзе ў музей прынесла сама гаспадыня, Таццяна Якавенка.

Вось і ўсе экспанаты музея, звязаныя з гісторыяй ваеннай «Звязды». Яны нагадваюць аб тым, што газета не толькі не спыніла свой выхад у гады вайны, але і ўнесла вялікі ўклад у справу барацьбы з ворагам. Ушаноўваюць памяць тых, хто, рызыкуючы сваім жыццём, рабіў усё, каб яна даходзіла да свайго чытача, а часам і выклікала нянавіць у ворага. Партызанскія людзі — рэдактары, карэспандэнты, наборшчыкі, паліграфісты, мінчан, у хатах якіх друкавалася «Звязда», — вісяць на сцендзе музея, каля той самай імпрывізаванай кватэры, дзе днём і ноччу кіпела праца, дзе ў лічаныя імгненні вырашаліся чалавечы лёсы, дзе ствараліся героіны летапіс двойчы ардэназнаснай газеты «Звязда».

Вераніка КАНЮТА. Фота аўтара

# ПА ЗОЛАТА

Нехта праводзіць жыццё ў пошуках скараб'я зямных. А нехта іх умеў ствараць сам. Нам у Беларусі (мы так лічым) не зусім пашчасціла з першым. Затое ў другім ёсць такія дасягненні, якія цвёрдым і асаблівым сапраўдным каштоўнасцямі, і не толькі таму, што змяшчаюць золата і серабро. Што такое каштоўнасці па-беларуску, паказвае выстава «Залататканы шуюк, бясцэнныя на рабоце...», якая з пачатку жніўня працуе ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі.

На ёй прадстаўлены паясы, зборы захоўваюцца ў прыватным зборы. Але такая прыгажосць, нават калі належыць камусьці канкрэтна, усё роўна павінна належаць жыхарам Беларусі: паясы былі часткай адметнага адзення шляхты Вялікага Княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай. Належыць яно можа ўсім нам нават праз выставу: паглядзеў — і прычыніўся, наталіўся мастацкай вытанчанасцю працы. Наталіўся — і запомніў. Запомніў, таму што некаторыя з прадстаўленых твораў (падобных да іх) няма ў калекцыях беларускіх музеяў. Найперш здзіўляе тэма будзе пры аглядзе двух узораў мужчынскага касцюма — кунтуша і жупана, традыцыйнага адзення шляхты Рэчы Паспалітай.

Пра тое, што нават утылітарныя рэчы, прадметы гаспадарства, могуць быць фактычна творами мастацтва, захацацца паразважаць, паглядзеўшы і на вострым кунтушовай паясоў другой паловы XVIII—XIX стагоддзяў, вырабленых на мануфактурах Рэчы Паспалітай, Францыі і Расіі. І тут можа быць яшчэ адно адкрыццё: паясы гэтыя хоць і не з Нясвіжскай і Слуцкай радзіваўскіх персіянкі, але вельмі падобныя да іх. У Еўропе і нават Расіі былі свае мануфактуры, якія рабілі паясы, вытканыя з шаўковых нітак з да-

байленнем каштоўных металаў. І вырабы пэўных мануфактур нават мелі свае меткі (своесабытны брэнд і гарантыю). І калі мануфактур, якія рабілі падобныя паясы, было даволі шмат, значыць, рэч была сапраўды вельмі запатрабаваная.

У традыцыях нашых продкаў — дакладна. Значэнне слускага пояса для айчыннай культуры адзначылі дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі Уладзімір Пракапоў, мастацтвазнаўца Мая Яніцкая, былы дыпламат Уладзімір Шчасны. У культуры Вялікага Княства Літоўскага паяс быў часткай мужчынскага касцюма, які падтрымліваў «сармацкі» міф. Ён успрымаўся і як прадмет гонару, і служыў знакам багацця гаспадары (вядома, вырабы з такой колькасцю каштоўных металаў не маглі быць таннымі). Але ж яшчэ і мастацтва стваральніку захаллея. Колькі паясоў — столькі узораў, малюнкаў, арнаментаў, столькі ідэй і таленту тых, хто іх распрацоўваў і ткаў. І колькі на нашай зямлі было выдатных майстроў, якія асвоілі гэтае майстэрства з тых часоў, калі з 1740-х гадоў узнікла першая мануфактура ў Нясвіжы (яна ж потым пераехала ў Слуцк). Затым справу наладзілі ў Гродне, Ружанам, Паставах, Карэлічах, Слоніме. І на тэрыторыі Польшчы мануфактур было шмат. І не толькі там...

Тое, што прыгожа, заўсёды ўражвае. Калі ты на гэты глядзіш асабіста ці нават калі карыстаешся альбомам «Слуцкія паясы». І калі ты такую прыгажосць бачыш на радзіме, здзіўляешся, наколькі яна таленавітая. Калі падобныя рэчы сустракаеш за мяжой (яны ёсць у розных музеях свету), то будзеш думаць пра тое, што і наша радзіма мае свае падобныя каштоўнасці. Багатай!..

Ларыса ЦІМОШЫК



**КУП «СПЕЦКОММУТРАНС» г. Гомель**

**СОБСТВЕННОЕ ПРОИЗВОДСТВО, НИЗКИЕ ЦЕНЫ, ГАРАНТИРОВАННОЕ КАЧЕСТВО!**

**ДОСТОИНСТВА И ПРЕИМУЩЕСТВО ПОЛИМЕРПЕСЧАНОЙ ПРОДУКЦИИ:**

- ✓ устойчивость к агрессивным средам и истиранию
- ✓ низкая стоимость, по сравнению с классическими чугунными изделиями
- ✓ антивандалность, т.к. не содержит металла и не подвержена вторичной переработке
- ✓ малый вес при большой прочности
- ✓ срок службы — более 50 лет
- ✓ морозостойкость
- ✓ легкость монтажа — без использования спецтехники

Все изделия соответствуют ТУ РБ.

**КУП «Спецкоммунтранс»**  
Участок по переработке пластика  
г. Гомель, ул. Барыкина, 309  
Отд. маркетинга, тел./факс (0232) 46-09-18  
www.comtrans.by

Наш летапісец

# Жыццё краіны — на старонках адной газеты

Якой была «Звязда» адразу пасля вызвалення Беларусі і якія тэмы хвалявалі журналістаў напярэдадні Вялікай Перамогі

Сёння наша газета святкуе свой дзень нараджэння. Найстарэйшым выданнем краіны споўнілася 97 гадоў. Дата не круглая. Аднак нагода паразважаць усё ж такі ёсць. Ці хаця б пацікавіцца, што пісала «Звязда» 70 гадоў таму — 9 жніўня 1944 года, калі Беларусь ужо была вызвалена ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, а Перамога чакала не за горами.

У той летні дзень газета ні разу не абмоласіла аб тым, што ў яе — святая. Не было ні тэматычных матэрыялаў, ні фотаздымкаў, ніводнага віншавальнага слова не было сказана на адрас журналістаў. Нягледзячы на пачатак мірнага жыцця, «Звяздзе» было не да ўрачыстасцяў. Толькі пераехаўшы з партызанскай зоны ў Мінск, у будынак па вуліцы Пушкіна, яна ўзлася за выкананне новых, не менш адказных і складаных задач. Трэба было энтузіястам аб'яднаць беларускі народ на пераможны завяршэнне Вялікай Айчыннай вайны, узмацняць працоўныя на аднаўленне і далейшае развіццё разбуранай ворагам народнай гаспадаркі.

Гэтая тэма і праходзіць праз усю газету, закранаючы амаль кожную публікацыю чатырох палос фармату А3. Былішы органам ЦК КП(б) Беларусі, Саўнаркам і Прэзідыуму Вярхоўнага Савета БССР, «Звязда» па-ранейшаму прытрымлівалася лозунгу «Пралетары ўсіх краін, яднайцеся!»

Ужо ў той час адной з газетных традыцый з'яўлялася ананасавае нумара. Праўда, без ілюстрацый, якія цяпер у «Звяздзе», затое з пералікам амаль усіх журналісцкіх твораў з указаннем імя аўтараў (калі яны былі). Цікава, што ў анонсе даюцца загаловкі публікацый, якія змяшчаюцца нават на першай паласе.

Нумар распачынае тагачасная перадавіца, якая называлася, без якой, напэўна, нельга было ўявіць ніводнага выпуску. Красамоўны заглавак «Палітычнае выхаванне працоўных» дае ўяўленне аб тым, пра што ідзе гутарка ў матэрыяле. Аўтар, які, дарэчы, не пазначыў імя, заклікае, каб работа па палітычным выхаванні стаяла ў цэнтры ўвагі ўсіх партыйных арганізацый. «Разгорнем жа па-бавому работу па палітычным выхаванню працоўных! Падначалі ўсё яе вялікай і святой задачай — аб'яднаць усіх сіл нашага народа на героічнаму дапамогу Чырвонай Арміі, на поўны разгром ворага, на адраджэнне разбуранай ворагам народнай гаспадаркі, на тое, каб пад працавітымі рукамі беларускіх людзей зноў у шчасці і радасці закарсававаў наша родная ардэназнасная Беларусь!», — гаворыцца ў артыкуле.

**Жніво — актуальная тэма для гэтай пары як сёння, так і 70 гадоў таму. Вядома, ураджаем 1944-га пахваліцца было нельга, але ўсё ж такі пісаць было пра што.**

Акрамя таго, заклікаецца праводзіць лекцыі і даклады, вечары пытаньняў і адказаў, чытку газет у абедзенных перапынках на прадпрыемствах, у калгасах і саўгасах; слухаць расказы людзей, што пацяпілі ад захопнікаў, якіх выратавалі з нямецкіх лагераў смерці; а таксама актыўна распаўсюджваць зводкі Саўінфарбюро. Што якарз і рабіла «Звязда» ў кожным сваім нумары ажно да самай Перамогі. Існавала нават спецыяльная рубрыка «Ад Савецкага Інфарбюро», у якой у асноўным паведамлялася аб становішчы на франтах. Навіны гэтага нумара, які і амаль што ўсіх наступных, былі добрымі: «... За 7 жніўня нашы войскі на ўсіх франтах падбілі і знішчылі 159 нямецкіх танкаў. У паветраных баях і агнём зенітнай артылерыі збіта 46 самалётаў праціўніка».

Свае падзвігі здзяйснялі беларусы і па-за фронтам, паступова адраджаючы краіну з руін. З нумара ў нумар «Звязда» падрабязна пісала пра гэта. У газеце за 9 жніўня 1944 года журналіст Якаў Дубравін у артыкуле «Рашуца палепшыць работу чыгуначнага вузла» распавядае пра аднаўленне чыгуначнікамі Н-скага вузла. Такая засакрэчанасць, напэўна, была невыпадковай: газета магла трапіць у рукі да ворага. Затое прозвішчы лепшых чыгуначнікаў вузла ўказваліся. Як і тых, хто нядробасумленна ставіўся да працы. Крытыкаваць «Звязда» любіла і рабіла гэта часта. І гэтая публікацыя не стала выключэннем. «... Існуючыя на службе аддзельныя кадры дрэнна падбіраюць і правяраюць работнікаў. У першую чаргу гэта адносіцца да аддзялення руху. Тут кадры ведае таварыш Сцяпану — малавольны, непаважлівы чалавек. Як унутрыпартыйная работа, так і работа з кадрамі, якую ўзначальвае Сцяпану, пастаўлена нездавальняюча».

Віншавальная паштоўка

## «...Я ВЫБІРАЮ БЕЛАРУСКУЮ — І МОВУ, І ГАЗЕТУ!»

Маю любімую «Звязду», усіх яе супрацоўнікаў шчыра віншую з днём нараджэння! 97 год газеты — гэта, згадзіцеся, дата, гэта шыкоўны ўзрост, гэта амаль цэлае стагоддзе рухавіка працы дзеля Беларусі, яе людзей, іх роднай мовы! Шчасце — чужы яе, прыгожае, мілагучнае; чытаць на ёй «Каласы пад сярпом тваім» і многае, многае іншае; шчасце — паглыбляць свае веды.

У нашай сям'і ў «Звязды», можна сказаць, два падпісчыкі: пастаянна выпісвае газету мая матуля ў вёсцы (і там мы ўсё «адрываема», размаўляючы па-беларуску) і я — у горадзе. Атрымліваю «Звязду» амаль дваццаць гадоў, не здраджваю мове (гэта значыць, сабе), нават здаючы грошы ў банкамате — заўсёды выбіраю беларускую. І радуюся, чытаючы: «Дзякуй! Забярыце вашу картку!»

Так што «роднай газеце», без якой даўно не ўяўляю жыцця, усім яе супрацоўнікам, здароў, дабрабыту, аптымізму і новых падпісчыкаў!

Ад рэдакцыі. Акурат таго ж — здароўя, дабрабыту, аптымізму — мы зычым усім чытачам. Шчыры дзякуй вам за тое, што выпісваеце, купляеце «Звязду», што пішаце нам, што «не ўяўляеце сваё жыццё» без мовы, без газеты. Так было! Так ёсць! І няхай так будзе! Як мінімум — да нашых ста...  
«Звяздоўцы»

А загадкі прамысловага аддзела Мінскага абкама КП(б)Б С. Ляшчона ў матэрыяле «Па-бавому адным прамысловым прадпрыемствам» ўжо без крытыкі гаворыць пра тое, як дзейнічаюць прадпрыемствы Мінскай вобласці і некаторыя нават выпускаюць прадукцыю.

Разам з прамысловай у краіне аднаўляліся і іншыя сферы жыцця. За ўсім гэтым сачыла і «Звязда». У гэтым нумары расказваецца пра тое, як адраджалася вышэйшая асвета ў Мінскім педагагічным інстытуце імя А.М. Горькага. Пра гэта піша яго дырэктар М. Жаўрыд: «...31 кастрычніка наш інстытут пачынае чарговую навучную год. Усяго ў 1944 — 1945 годзе ў Мінскім педагагічным і настаўніцкім інстытутах будзе навукаца 700 студэнтаў: 450 — у педагагічным і 250 — у настаўніцкім».

Дарэчы, да вайны Мінскі педагагічны інстытут імя Горькага быў адной з найбуйнейшых вышэйшых навуковых устаноў беларускай сталіцы. Тут налічвалася да 150 навуковых супрацоўнікаў і 4 тысячы студэнтаў. Фундаментальная бібліятэка змяшчала каля 180 тысяч тамоў кніг і часопісаў, у тым ліку шэраг унікальных выданняў.

Рэгулярна ў газеце з'яўляюцца паведамленні інфармацыйных агенцтваў. У нумары за 9 жніўня 1944 года ТАСС храналагічна перадае інфармацыю аб дзеяннях англійскіх, французскіх і амерыканскіх войскаў у Нармандыі, аб падзвігах савецкіх лётчыкаў над Усходняй Прусіяй. БелТА распавядае пра мясцовыя падзеі: пра падрыхтоўку да новага навучнага года ў школах Віцебшчыны, пра агляд гуртоў мастацкай самадзейнасці ў Клімавічах...

Аб аднаўленчых работах у раёнах пішучы і самі карэспандэнты. Для мясцовай

Жніво — актуальная тэма для гэтай пары як сёння, так і 70 гадоў таму. Вядома, ураджаем 1944-га пахваліцца было нельга, але ўсё ж такі пісаць было пра што. І ўсё дзякуючы беларускаму народу, які здолёў у такі складаны час знайсці нейкае зерне і пакласці яго ў зямлю. А раптам вырасце? І вырасла. «Звязда» апісвае, як праходзіць жніво на паллях Слуцкіх, Магілёва, Смалейна, Веткі.

А вось пра падзеі ў свеце расказваецца на апошняй паласе ў рубрыцы «Міжнародная інфармацыя». Тут можна даведацца пра ваенныя дзеянні ў Італіі, Югаславіі, пра расправу Гітлера з мяцежнымі генераламі і афіцэрамі нямецкай арміі... Паступова ў «Звяздзе» адраджаецца спартыўная тэма, які і ўвогуле спартыўнае жыццё краіны. Аб першых фізкультурных сустрэчах на мінскім стадыёне піша карэспандэнт М. Мураў.

Ну і яна ж без рэкламы! Тады, праўда, гэта было ўсёго толькі некалькі невялічкіх аб'яў на апошняй старонцы. Сярод іх — міні-афіша мінскіх кінатэатраў, дзе ў асноўным ішлі ваенныя кінастужкі. Астатнія аб'явы «запрашалі» людзей на працу на прадпрыемствы і афіцэраў у Мініпрамгандаль. Наркамат зярнячых жывёлагадоўчых саўгасаў БССР, Мінскі спірттрэст і ў рэдакцыю газеты «Звязда». У апошнюю дарэчы, былі патрэбны машыністы, карэктары, бухгалтары, прыбральшчыцы і мастак-рэтушор.

Так «Звязда» падпольшчыца і «Звязда»-партызанка паступова набывала новы статус, адраджаючыся разам з усёй краінай, адыходзячы з беларускім народам ад Вялікай Айчыннай вайны.

Вераніка КАНЮТА

**Хто збярэ партфель першым?**

Навошта стаяць у чэргах, калі можна спакойна, без таўкатні, у камфортных умовах набыць гэтым днём усё неабходнае да школы? Універмаг «Беларусь» запрашае па пакупкі! Адна з найбуйнейшых устаноў сталічнага гандлю гарантуе сваім пакупнікам самы шырокі асартымент якасных айчынных тавараў, зніжкі і акцыі — сачыце за навінамі на сайце [www.univermagbelarus.by!](http://www.univermagbelarus.by!)

**2 паверх** У секцыі «Мужчынскае адзенне» можна набыць касцюмы, піжмакі, камізэлькі, штаны. Секцыя «Мужчынскі абутак, галантарэя» прапануе выдатны абутак айчыннай вытворчасці, а таксама запячкі, партфелі, ранцы. У «Мужчынскім трыкатажы» — кашулі, галштукі, спартыўныя касцюмы. У секцыі «Цацкі і канцэтары» можна выбраць самыя разнастайныя школьна-пісьмовыя тавары — ад дзённіка да пластыліну. Каб спрашчыць зборы тым, хто сёлетна ўпершыню збіраецца сесці за парту, адкрыты і «Куток першакласніка».

**3 паверх** Школьнае адзенне для дзяўчат і хлопчыкаў шукайце ў секцыі «Адзенне і трыкатаж для дзяцей», школьны абутак — у секцыях дзіцячага і жаночага абутку. На гэтым паверсе таксама можна набыць неабходныя школьна-пісьмовыя тавары — у секцыі «Жаночае адзенне».

**4 паверх** Прадаўцы секцыі «Сувеніры, галантарэя» дапамогуць з выбарам заплечнікаў, партфеляў, ранцаў.

**АДРАС універмага «БЕЛАРУСЬ»:**  
г. Мінск, вул. Жылуновіча, 4 (ст.м. «Партызанская») з панядзелка па суботу — 09:00 — 21:00, у нядзелю — 10:00 — 20:00

**Увесь жнівень каля галоўнага ўвахода ў універмаг ПРАЦУЕ СЕЗОННЫ «Школьны базар».**  
Запрашаем па пакупкі!

# АПОШНІ КРОК — ЁН ЦЯЖКІ САМЫ

## Мінскае «Дынама» і салігорскі «Шахцёр» выйшлі ў плэй-оф Лігі Еўропы

Але хто верыў у пераканаўчую перамогу «Шахцёра» над «Зультэ-Варэгам»? Хто наогул мог уявіць, што ў вароты чацвёртай каманды Бельгіі беларусы ў першым матчы адправяць 5 мячоў?

У паўторнай сустрэчы падпалены Сяргей Бароўскага з бельгіяцамі згулялі ўнічыю (2:2) і стварылі маленькі футбольны подзвіг: пачынаючы з 2011 года, гарнякі ступалі ў еўракубах першаму саперніку, а зараз ужо прайшлі двух апанентаў і парушылі негатывную традыцыю. Дрэжныя палосы ў жыцці толькі і існуюць для таго, каб выправаць характар, а пасля змяняць удалям адрэзкам. Як бачым, з характарам у гарнякоў усё на належным узроўні.

Гледчам, безумоўна, хочацца багатых на галы матчаў, як гэта было ў Бельгіі. Аднак часам трэба згуляць рацыянальна. Прасіў гуляць футбалістаў хутка, на контратаках, — прызнаецца пасля сустрэчы з «Зультэ-Варэгам», якую салігорчане праводзілі ў Барысаве, **Сяргей БАРОЎСКІ**, галоўны трэнер «Шахцёра». — Я разумеў, што гэта была трэцяя гульня за тыдзень. Пры гэтым і падчас першага паядынку з бельгіяцамі, і ў матчы супраць «Мінска» гульцоў «дабівала» спякотнае надвор'е. З'явілася пэўная стомленасць. Зараз будзем прасідць федэрацыю перанесці матчы чэмпіянату, каб падрыхтавацца да плэй-оф.

Дарэчы, дасягненне сваёй каманды «Беларуськалі» адзначыў годна. Кожны футбаліст за выхад у плэй-оф атрымае па 5 тысяч долараў.

Мінскае «Дынама» таксама падарвала сваіх бальнішчыкаў уда-



Фота БЕЛТА

лай гульні. Мінчане і ў паўторным матчы, у гасцях былі мацней за румынкі «Клуж» (2:0). Каманда, якая мае ў складзе добрых выканаўцаў, калісьці ў Лізе чэмпіёнаў перамагла італьянскую «Рому», англійскі «Манчэстэр Юнайтэд», не здолела перайграць беларусаў. Мінчане згулялі выдатна. Крыху прымуслі

панервавацца гледачоў у першай палове матча. Праўда, у другім тайме здолелі ўзяць ініцыятыву ў свае рукі. А калі «блэкніта-белым» прыходзілася цяжка ў абароне, выдатна гуляў галкіпер Аляксандр Гутар. Галыявы ўдары на свой рахунак запісаў Ігар Стасевіч і Чыгозэ Удоджы.

— Вельмі цяжкі матч, — зазначаў Ігар Стасевіч, паўабаронца «Дынама». — Першы тайм мы правалілі. Цудоўна, што забілі гол. Пасля яго гульня не проста супакоілася, а фактычна завяршылася. Румыны ўжо самі зразумелі, што не здолеюць нам забіць тройчы.



Фота БЕЛТА

## ЕЎРАКУБКІ. ЛЁСАВАННЕ

### БАТЭ патрапіў на браціслаўскі «Слован»

Першы матч у накаўт-раўндзе Лігі чэмпіёнаў паміж барысаўчанамі і чэмпіёнам Славакіі адбудзецца 19/20 жніўня ў Браціславе на стадыёне «Пасенкі». Праз тыдзень сапернікі выявяць мацнейшага ў Барысаве.

Што тычыцца плэй-оф Лігі Еўропы, мінскаму «Дынама» выпала гуляць з партугальскім «Насьяналем», які ў мінулым першынстве Партугалі заняў 5-ы радок. А вось салігорскаму «Шахцёру» ў сапернікі дастаўся «ПСВ Эйндховен», адзін з грандаў нідэрландскага футболу. На сёлётным першынстве свету, які прымала Бразілія, за зборную Нідэрландаў згулялі два прадстаўнікі ПСВ — паўабаронцы Мемфіс Дэйзі і Джарджыньё Вейналдум. Цікава, што апанента беларускіх гарнякоў трэнеруе ў мінулым выдатны футбаліст іспанскай «Барселоны» і ПСВ Філіп Каку. 21 жніўня «Шахцёр» згуляе ў гасцях, а «Дынама» прыме партугальскага дома. Сустрэчы ў адказ адбудуцца 28 жніўня.

Тарас ШЧЫРЫ.

## ■ На хвалі быццэ

# ЛЮДЗІ «ПАД КАПІРКУ»



Мне часта даводзіцца сустракацца з маладымі людзьмі, студэнтамі і педагогамі, журналістамі і спартсменамі. Прыгожыя і адукаваныя, яны ўражаюць старэйшых уменнем тварыць цуды на камп'ютары, карыстацца шматлікімі функцыямі смартфонаў і планшэтаў, расказваюць у павадзінах і разважаннях на самыя далікатныя тэмы.

Як сцвярджаюць псіхологі, новая эра стварае новую эстэтыку, ідуць працы гістарычнага пералому, і здавалася б, трэба гэта толькі вітаць і падтрымаць пад новыя павевы.

Але усё ж нешта замінае пляскаць у ладкі і безаглядна радавацца такім пераменам.

Часам, глядзячы на некаторых маладых людзей, ловіш сябе на думцы, што яны нібы зроблены пад капірку, кажучы сучасным стылем — кланіраваны: апрануты аднолькава, усе ў навушніках, ды і размовы і густы прыблізна адзінныя — што ў музыцы, што ў модзе, што ў ацэнцы жыццёвых з'яў...

Я, вядома, не пра ўсіх, але гэтая сэрвінасць, гэтая стандартнасць непакоіць не толькі мяне.

Нядаўна на расійскім канале «Культура» знакамiтыя расійскія музыканты разважалі пра сённяшні стан музычнага мастацтва. Дык вось лейтматывам гаворкі было тое, што сярод маладых твораў назіраецца дэфіцыт індывідуальнасцяў.

Нават выпускнікі кансерваторыі практычна не слухаюць музыку вялікіх кампазітараў XIX і XX стагоддзяў, не чытаюць вершы, не глядзяць шэдэўры сусветнага кіно, таму і самі не могуць паказаць яркай індывідуальнасці, выклікаць цікавасць да сваёй творчасці.

Але гэта, так бы мовіць, пра творчую, у нашым выпадку, музычную эліту.

Калі ж зірнуць шырэ... Стандарты ў музыцы, кіно, літаратуры, гэтакі джэнтэльменскі набор многіх сённяшніх маладых людзей уражвае сваёй беднасцю і прымітыўнасцю.

Гэта мы бачым па шматлікіх конкурсах, хіт-парадах, у форумах на блогах і сайтах.

Неяк я спытаў у аднаго знаёмага кампазітара, аўтара многіх папулярных песень, музычных твораў, што ён зраза паша.

— А каму гэта сёння трэба? — з горьчучу адказаў ён. — Не духоўны зараз час. Можна быць, і занадта катгарычна, але прымушае задумацца.

І перш за ўсё тых, хто яшчэ не забываў, што акрамя Мадонні і Скарпіёнс, ёсць яшчэ шэдэўры, выпрабаваныя часам, што, акрамя «Блакiтнага сала» Саркіна і Бясконых стралялак на сэрнях Дашкавай і Марынінай, ёсць Ахматава і Мандэльштам, што беларусы маюць сваю цікавую літаратуру, музычную культуру, што «Вянок» Багдановіча і сёння ўзор сапраўднай нацыянальнай пазіі.

А гэта і школа, і СМІ, і... Перафразуючы аднаго з класікаў, можна ўгадаць словы пра тое, што сапраўдным чалавекам можна стаць тады, калі ўзбагаціць сябе ведамі, якія выпрацавала за сваё існаванне чалавецтва. І няхай гэта было сказана ў іншым кантэксце, але не пагадзіцца з думкай цяжка.

Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ.

## ■ Конкурс

# «ЕЎРАБАЧАННЕ-2015» ПАЕДЗЕ Ў ВЕНУ

### Артысты будуць спяваць на арэне, дзе амаль 50 гадоў таму хакеісты СССР разграмілі канадцаў

Стала вядома месца правядзення юбілейнага, 60-га міжнароднага песеннага конкурсу «Еўрабачанне-2015». Арганізатары яго, тэлекампанія ORF, спынілі свой выбар на сталіцы Аўстрыі — Вене, паведамляе афіцыйны сайт конкурсу. За права прымаць найвялікшае забавальнае шоу ў Еўропе саборнічалі таксама Лінц, Клагенфурт, Грац і Інсбрук.

«Мы вельмі задаволены рашэннем. Бо ўпэўнены, што Вена — горад музыкі і мастацтва — мае дастаткова вопыту, кадраў і сродкаў для правядзення перадавой забавальнай падзеі сусветнага ўзроўню, — зазначаў выканаўца прадюсар Еўрапейскага вяршальнага саюза Джон Ола Санд, — і мяркуючы, што ўбачым тры дзівосныя шоу». Дарчы, Вена ўжо была фестывальнай сталіцай у 1967 годзе — тады конкурс праходзіў у знакамітым палацы Хофбург.

Як звычайна, два паўфінальныя і фінальны тур конкурсу пройдуць у маі — папярэднімі датамі канцэртаў называюць 19, 21 і 23 мая адпаведна. Месцам правядзення абраны найбуй-

нейшы ў Вене крыты стадыён «Вінер Штатхале», які змяшчае да 16 тысяч гледачоў (на гэтай арэне, між іншым, адбыўся знакаміты хакейны матч СССР—Канада ў 1967 годзе).

А вось канчатковы спіс краін, якія возьмуць удзел у «Еўрабачанні», стане вядомы толькі напрыканцы студзеня 2015 года. Сёлета, нагадаем, у конкурсе выступалі прадстаўнікі 37 краін свету, а перамогу гледачы і журы аддалі, бадай, самаму скандальнаму ўдзельніку — жанчыне з барадой! Канчыце Вурст з Аўстрыі. Паглядзеці ж шоу ў тэлетрансляцыі больш чым 195 мільёнаў чалавек з 40 краін свету.

Дакладных звестак, ці зменіцца штоосьці ў правілах і фармаце «Еўрабачання-2015», пакуль што таксама няма. Затое вядома, што з'явіцца новае афармленне і лагатып — такім чынам арганізатары мяркуюць адзначыць дзве даты: 60-годдзе песеннага саборніцтва і 10-годдзе самога лагатыпа.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК

## ■ Як дома

# ПАД АХОВАЙ АНЁЛАЎ

## Урокі жыцця ў Раснянскай школе-інтэрнаце

Летам гэты куточак дрыбінскага аграгарадка патане ў кветках. Ганарыстыя петуні, сціплыя тагецісы, сарамлівыя салывіі, нібы ўзоры багатага дывана, сцелюцца ўздоўж дарожак. Гэтае кветкавае царства з'явілася не без удзелу тутэйшых выхаванцаў. Менавіта яны дапамаглі сваім настаўнікам вырасіць вялікі ўраджай расады. Яе хапіла нават на тое, каб упрыгожыць вуліцы Дрыбіна і Чавусаў.

### ЦЯЖКАЕ СЛОВА «ПАРАЛЕЛЕПЕД»

Выхаванцы школы-інтэрната — хлопчыкі і дзівчкі з абмежаванымі разуменнем здольнасцямі. Яны пакутуюць ад парушэнняў развіцця памяці, маўлення, лагічнага мыслення. На Магілёўшчыне такіх дапаможных школ-інтэрнатаў, як Раснянская, яшчэ дзве — у Бялынічах, дзе жывуць выключна сіроты, і ў Бабыруцкай вёсцы Каменка. Акрамя гэтага, у Магілёве і Бабыруцку існуюць яшчэ дзве дапаможныя школы. Але ў іх навучаецца толькі па-

лова дзяцей, якім пастаўлены несучасны дыягназ. Астатнія — вучні інтэграваных класаў звычайных школ.

На жаль, гэта захворванне не вылечваецца, патрэбны асобны ўмовы, каб зрабіць такое дзіця паўнапраўным членам грамадства, — кажа дырэктар Раснянскай дапаможнай школы-інтэрната Віктар Пацанкоў. — У нас 80% настаўнікаў — дэфектолагі, якія больш за іншых неабходны нашым выхаванцам. А вось у звычайнай школе такіх вучняў можа стаць ізгоем.

У кабінце дырэктара на сце-

нах шмат малюнкаў і аплікацый, зробленых рукамі дзяцей. Тут жа дыпламы і падзячныя лісты з розных конкурсаў.

— Вядома, што шанцы на перамогу ў нас невялікія, але мы даём дзецям магчымасць самавыявіцца, — кажа Віктар Пацанкоў. — Раз на 3 гады яны ўдзельнічаюць у рэспубліканскім конкурсе «Вясёлкавы карагод», нават прымалі ўдзел у конкурсе «Я спяваю». Нягледзячы на дыягназ, сустракаюцца вельмі таленавітыя дзеці.

— Нашаму Данілу ўсяго 4,5 годзіка, але слова «паралелепед» ён гаворыць з лёгкасцю і нават яго паказвае, — уключаецца ў размову намеснік дырэктара Ульяна Гурковіч. — Магчыма, у хлопчыка проста была затрымка псіхчнага развіцця. У яго вельмі добрая памяць, не выключана нават, што ён будзе пераведзены ў звычайную школу.

Дзеці захапляюцца бісералеплянем, вязаннем, вышываннем, кветкаводствам. У школе ёсць гурткі «Гаспадар», невялікая жывёлагадоўчая ферма. У гуртку «Берагоша» дзеці вучацца эканоміі і беражлівасці, а на занятках гуртка «Мая Радзіма» — Беларусі» ім тлумачаць, хто яны і адкуль. З навукамі, праўда, цяжэй. Тым не менш ёсць такія факультатыўныя заняткі, як «Займальнае матэматыка», «Грамадзянка». Самастойнага знаходжання шляхоў рашэння ад выхаванцаў чакаць не прыходзіцца, але ёсць дастаткова здольныя дзеці.

— У нас шмат вясковых дзяцей, і галоўнае, чаму мы іх вучым — гэта працаваць на зямлі, — кажа Віктар Пацанкоў. — У старэйшых класах яны атрымліваюць асновы прафесіі рабочага зялёнага будаўніцтва, рабочага на рамоне сельгасмашыны і абсталавання. Пасля ідуць вучыцца ў Хоцімскі ліцей ці Магілёўскі эканамічны каледж.

### «МАМА» — УЗРОВЕНЬ ДАВЕРУ

Сярод дзяцей большасць тых, чыя бацькі пазбаўлены праваў. Іх не спяшаюцца прымаць на вы-



Ульяна ГУРКОВІЧ: «А мы яшчэ таленавітыя».

хаванні ў сем'і, тым больш усынаўляць. Адзінны, каму яны паспаўнаўна патрэбны, — гэта іх настаўнікі і выхавальнікі. Са словам «мама» да супрацоўнікаў установы звяртаюцца і сіроты, і тыя, у каго ёсць бацькі. Гэта не панібратства, лічаць тут, гэта — такі ўзровень даверу. Чым не прыклад самаахвярнасці: настаўніца, якая ўвесь час апекавала хлопчыка з цяжкай сям'яй, баялася, што ён скоіцца па нахіленай. Дзякуючы ёй яго ўзялі ў Дрыбінскі жылкагас, цяпер ён працуе там брыгадзірам і яго фота вісіць на дарожцы гэтага хлопца з найшля роднай цётка і угаварыла ўзяць для яе крэдыт на яго імя. Абяцала плаціць. Адзін узнос, магчыма, і зрабіла, а потым усё пераклала на вучыцця пляменніка. Грошы трэба было аддаваць вялікія. Дапамагчы

маладому чалавеку няма каму, маці памерла, калі ён быў малым. І тая настаўніца нават дайшла да суда, але свайго выхаванца адставала.

У гэтых дзяцей, калі яны вырастаюць, нават няма іншых фота, акрамя тых, якія былі зроблены і сабраны класатальнікамі рукамі супрацоўнікаў школы-інтэрната. Не дзіўна, што выпускнікі не забываюць свае пенаты і наведваюцца сюды нават праз шмат гадоў.

— Мы не павінны адварочвацца ад гэтых людзей, — кажа Ульяна Атузбееўна. — Яны не нейкія там дармадзі ці лайдакі. Іх рукі запатрабаваны ў сельскай гаспадарцы, будаўніцтве. Вось наш Андрэй Бабакоў наогул прапрама працуе. Зараз два хлопчыкі ідуць вучыцца на майстроў па рамоне абутку.

### ВІТАМІНЫ, НАРОДНЫ ТЭАТР І НАВАТ МУЗЕЙ

Утрыманне аднаго тутэйшага выхаванца абыходзіцца дзяржаве ў некалькі мільёнаў рублёў у месяц. Дапамагаюць і дабрачынныя арганізацыі. Напрыклад, таварыства «Каўчэг» дало 25 мільёнаў рублёў на зямковыя курткі. Але нельга лічыць, што дзеці сядзяць на шыі ў грамадстве.

— На адной расадзе кветкаў мы сёлета заробілі больш за 35 мільёнаў, — кажа дырэктар. — А яшчэ вырошчваем на продаж расаду перцаў, памідораў, капусты. У нас свае тры цэпліцы, у тым ліку зімовае, кожная па 120 кв. м. Плюс ад рэалізацыі свайго атрымліваем штогод каля 100 мільёнаў. Для параўнання, летас на падрыхтоўку школы да новага навучнага сезона нам было выдзелена 20 мільёнаў. Мы заробілі амаль у 6 разоў болей! І гэта не лічычы таго, што наша гародніна пайшла на патанненне харчавання дзяцей.

Дапамагчы маладому чалавеку няма каму, маці памерла, калі ён быў малым. І тая настаўніца нават дайшла да суда, але свайго выхаванца адставала.

Цяпліцы і насамрэч дагледжаныя — ніводнай травінкі. Пакуль дзеці на адпачынку, работнікі установы самі падтрымліваюць тут парадкаў. Таццяна Катлярова — кухар, але калі ёсць вольная хвіліна, заўсёды не супраць прапалаць градкі ці паліць расліны. Штогод ужо з 1 красавіка ў цяпліцах спеюць агуркі. Потым наступе чарга салаты, кропу, радысы, зялёнай цыбулі, кветкавай расады і гэтак далей.

— Карысь ад гэтага не толькі ў тым, што дзеці забяспечаны вітамінамі прадукцыяй, яны яшчэ вучацца працаваць на зямлі, — адзначае Віктар Пацанкоў. — У нашай сельгасмайстэрні ім паказваюць, як пікіраваць расаду. Акрамя гэтага, ёсць плацілярна і швейная майстэрні. Паступова нашы выхаванцы вучацца цалкам абслуговаць сябе. Некаторыя прыязджаюць да нас



Гэтую скульптуру зрабіў былы настаўнік працы Міхаіл ХАХЛОЎ.

поўнымі няўмекамі, нават яечню не могуць пасмажыць. А мы іх вучым гатаваць, даглядаць сваё жытло, наведваць магазін, аптэку, пошту...

Некалькі гадоў таму школа-інтэрнат забяспечыла сябе яшчэ і сучаснымі біялагічным ачышчальнымі збудаваннямі. Паліні ПРААН яна атрымала грант у памеры 50 тысяч долараў за свой праект. Наогул тут актыўна ўдзельнічаюць у розных конкурсах. Да аднаго з апошніх — «Жыву ў Беларусі і тым ганаруся» — заробілі рутарый. Упрыгожылі тэрыторыю ў дапамогі карчоў, сухіх галінак, пнёў. Спадзяюцца, што таксама нешта выйграюць.

лі, што ў рызчыні такіх сімвалаў абазначалі аб'рэг ткацтва.

### ПАШАНЦАВАЛА ЎДВАЙНЕ

Аграгарадок Расна вядомы сваёй багатай гісторыяй і помнікамі архітэктуры. На жаль, некаторыя з іх існуюць толькі ўмоўна. Як, напрыклад, Мікалаеўская царква XIX стагоддзя. Ахоўнага знака на будынку няма, і жыве ён, напэўна, толькі дзякуючы школе-інтэрнату. Тут знаходзяцца ўзрывныя класы, сельгаслабараторыя, бібліятэка, актавая і трэнажорная залы. 3 гісторыі вядома, што каменная царква была пабудавана ў 1891 годзе. А дагэтуль тут некалькі стагоддзяў стаяла яе драўляная папярэдніца. Пад навукальным корпусам школы-інтэрната царкву аддалі ў канцы 1940-х гадоў.

Пра былую прыналежнасць цяпер нагадаюць хіба што высачэзныя столі і амаль метравыя таўшчынны сценны. Але адчуваеш сябе тут і насамрэч асабліва. У былым прытворе на сценах валанцёрскай Горацкай сельгаскадэміі, якія дапамаглі з рамонтам будынка, пакінулі адбіткі сваіх далюнаў. З прытвору ласціва выдзе на другі паверх. Трохпавярховы ж спальны корпус, які пабудавалі ў 1960-м, стаіць у тым месцы, дзе калісьці былі царкоўныя могілкі. Але ніякіх прыдаў тут яшчэ ніхто не бачыў. «Нашы дзеці знаходзяцца пад аховай анёлаў», — усміхнулася на маё пытанне Ульяна Гурковіч. Мне, дзяццям, што так яно і ёсць. Прычым дзецям пашанцавала ўдваяне — і з нябеснымі анёламі, і з зямнымі.

Нэлі ЗІГУЛЯ. Фота аўтара



Так тут афармляюць пачатковыя класы.



■ Паміж намі

# ШЛЯХ ДА ЖАНОЦКАСЦІ

## Як павысіць у сабе энэргію Месяца?



Штодзень дзякаваць Сусвету за ўсё тое, што ў цябе ёсць. Не ныві і не скардзіцца ні на што! І, самае галоўнае, усміхацца, як мага часцей. Уласным вопытам па напаленні жаночай энэргіяй падчас майстар-класа «**Прызвание — жаноцкасць**» падзялілася аўтар праекта **Clever Bar**, кіраўнік сайта **LADY.TUT.BY**, проста шчаслівая і паспяхова жанчына **Святлана ЗЭРЭ**.

У старажытных ведычных трактатах вылучалі два тыпы энэргіі. Мужчынскую і жаночую. Сонечную і месячную. Мужчынская энэргія — гэта энэргія Сонца. Актыўнасці, рызык, смеласці, сілы, агрэсіўнасці, вялікіх здзяйсненняў, лідарства. Жаночая энэргія — гэта энэргія Месяца. Тут пераважаюць мяккасць, пяшчота, супакоенне. У тандэме з мужчынскай яны даюць гарманічны саюз.

Большасць жа сучасных жанчын замест таго, каб раскрываць свой патэнцыял у якасці сапраўднай жанчыны, хуткімі тэмпамі на-рошчаюць мужчынскі. Пры гэтым забываюцца, што менавіта энэргія Месяца з'яўляецца для іх крыніцай жаночай сілы, робіць шчаслівай не толькі саму жанчыну, але і яе блізкіх.

Але калі мы кажам, што трэба быць жаночкамі, плаўнымі, прыгожымі, насіць спаднічкі, гэта не значыць, што мужчынскага ў нас быць не павінна. Мы павінны ўмець казаць «не», павінны ўставаць з каленяў, калі нас імкунца на іх паставіць, і рухацца далей. Прысутнасць у жанчынах мужчынскай энэргія абавязкова, каб не ператварыцца ў «анучу», аднак яе не павінна быць больш за 30%.

Святлана пераканана, што шчаслівай у адносінах з мужчы-

нам будзе тая жанчына, у якой 70% жаночай энэргія і 30% мужчынскай. Калі сітуацыя супрацьлеглая, жанчына, сама таго не ўсведамляючы, становіцца маскуліннай. І, адпаведна, прыцягвае слабага мужчыну, не здольнага ні прымаць рашэнні, ні браць на сябе адказнасць.

Таму літаральна з сённяшняга дня пачынаем павышаць жаночую энэргію. Якім чынам?

Па-першае, абавязкова **жонны дзень паўгадзіны-гадзіны адводзіць на прагулку**. Незалежна ад загрузкі, колькасці дзяці (бярыце іх з сабой). Гуляйце па лесе, па двары. Галоўнае, каб вы дыхалі свежым паветрам і разумелі, што вы напалняецеся.

На прагулкі бярыце з сабой сярбровак. Бо пры зносінах з людзьмі мы абменьваемся з імі энэргіямі. Калі жанчына кантактуе толькі з мужчынамі, то, хоча

жылі, а атрымлівае менавіта сонечную энэргію. **Лепш выгаварыцца блізкай сярброўцы**, чым абрынуць увесь вялізны патак эмоцый на свайго мужа. Ніводзін мужчына яшчэ не вытрымаў гэтай плыні. Адсюль на вяртаюцца скаргі нахлталі «ён мяне не слухае, а значыць не кахае», якія могуць разбурыць любыя адносіны.

**Зараджае жаночую «батарэйку» і чысціня**. Чысціня адзення, чысціня адносін, чысціня кватэры, чысціня посуду. У доме кожнай жанчыны павінна быць прыбраная і нагатавана. Але яна неабавязкова павінна рабіць гэта сама. Вельмі важна ўмець **дэлегаваць свае паўнамоцтвы**. Калі мужчына бярэцца за нейкую справу, ён імкнецца справіцца сам. І, справіўшыся сам, ён адчувае сябе яшчэ больш моцным і гатовым пераадолець яшчэ больш крытычную сітуацыю. Для жанчыны дзяліцца сваімі абавязкамі, дзяліцца сваімі цяжкасцямі, дэлегаваць некаторыя паўнамоцтвы іншым — яшчэ адзін выдатны спосаб павялічыць жаночую энэргію. Сёння наняць хатнюю гаспадыню можна за 20 долараў — гэта не завоблачная сума. І нават калі яна будзе прыходзіць і прыбіраць вашу кватэру раз на месяц, то вы аўтаматычна зніміце з сябе частку нагрукі. Ведаю, што гатаванне прыносіць многім задавальненне. Каму не прыносіць — сэнна існуе шмат магчымасцяў захаваць ежу на дом. І ў той момант, калі вам непрыемна нешта рабіць (гатаваць боршч, напрыклад), рабіце сабе маску на твары. Паверце, вашаму мужчыну не патрэбны боршч, які вы ненавідзілі, калі гатавалі. Вашаму мужчыне патрэбны вы, шчаслівая і задаволеная. Часта бывае, што ад цудоўных гаспадынь, якія гатуюць першае, другое, трэцяе і кампот, сыходзіць

■ Дайце сказаць!

## ВЕК РЫЦАРАЎ МІНУЎ

### І гэта адбылося 3-за жанчын, якія не цэняць каханне з вялікай літары

...З пачынаючым ахушрам-гінеколагам Кацяй я пазнаёміўся праз службу знаёмстваў у інтэрнэце. Што дзіўна, прывабную бландзінку не вельмі хваліла, што я прыкладна на 14 гадоў старэйшы за яе. Не турбавала я і тое, што яна трохі вышэйшая за мяне (гэта ўразіла яшчэ больш). Добра ведаю, што многія жанчыны любяць высокіх мужчын. Кацярына Пятроўна (менавіта так я яе з гумарам называў) наконт майго росту пажартвала: маўляў, не будзе ж яна з сабой рулетку насіць?

Некалькіх сустрэч хапіла, каб закахацца ў такую. І не проста таму, што яна — прыгожая, а яшчэ ж і таму, што разумная, выхаваная, інтэлігентная. Ды яшчэ і ўрач, што мяне чыста пажучынку «заводзіла» (думаю, мужыкі зразумоюць). Дзіўна, што ў Каці, паводле яе слоў, няма хлопца. А пра былога не расказвала. За гэта асобная павага — значыць, чалавек не гаваркі на «пікантныя тэмы». Я ж нічога не ўтойваю: ні пра жонку, з якой не жывём, ні пра дзяцей, якіх люблю, але бачу рэдка, улічваючы першы згаданы факт.

Яна, як мне здалася, усё зразумела. Але ж калі я вельмі карэктна выказаў, што хацелася б большага, чым проста сустрэкацца на вуліцы — адмовіла. Маўляў, ты ж сам разумеш, што гэта не магчыма... Я пра такі «факт» з уласнай біяграфіяй і не ўгадваў бы, калі б не адно маленькае «але». А як жартуе французы, у гэтым «але» часта можна ўмясціць увесь Парыж. 29-гадовая выпускніца медыцынскага ўніверсітэта шчыра прызналася, што... не хоча ехаць па размеркаванні ў глыбінку. І адзінае, што яе можа «выратаваць», — замужжа з супрацоўнікам праваахоўных органаў або вайскоўцам. Так напісана, паводле яе слоў, у адпаведным заканадаўстве. Вядома, чалавек у пагонах павінен абавязкова жыць у родным ёй і вельмі любімым абласным цэнтры. Не хоча ехаць у праванцыю на 2 гады, і ўсё тут! Безумоўна, яна разглядала б мае пачуцці і прашанні, калі б я быў ваенным, або міліцыянерам, або, на крайні выпадак, пракурорам... Ну і ну!

Апетыт гэтай дамы «развіваўся па спіралі». Калі я, дурань, прапанаваў пазнаёміць яе з «чалавекам у пагонах», яна з радасцю пагадзілася, сказала, што будзе ўдзячная. Пры гэтым я дадаў, што буду ў адзіноце перажываць свой боль, толькі б не перасякацца з ёю. Кацярына Пятроўна запэўніла, што так яно і будзе. Неўзабаве яна вернецца з-за мяжы, дзе весела праводзіць водпуск. Парада людзям у пагонах: не жаніцеся з такімі. Не, гэта не крыўда мая гаворыць, проста навошта вам такая «палова», калі яна «палова» толькі тады, калі вы ёй патрэбны дзеля вырашэння асабістага пытання?

Другая гісторыя. Вольга Сяргееўна не знаёмілася са мной у інтэрнэце. Выпадкова сустрэча адбылася ў камандзіроўцы. Яна спадбалася тым, што ў аднозненне ад той, бландзінкай ужо мела жыццёвы вопыт, адна выхоўвала дзіця. Прызналася, што муж вельмі раўнаваў без прычыны. Больш за тое, быў занадта актыўным у сексуальным плане. (Вас, дамы, і не зразумеш: мала — дык імпатэнт, многа — дык агрэсар?)

Дзясяткі майх лістоў па інтэрнэце і SMS-паведмленняў скончылі сумным прызначаннем з яе боку: маўляў, ёсць чалавек, якога не кахаю, але ж сустракаюся з ім. Ён жа і камп'ютар адрамантаваў, і паліцу павесіў у новай кватэры. Я пажартваў, што, у сваю чаргу, магу посуд памыць і з дзіцем у цырк схадзіць. І «выкінуў» яе з кола сярброу на «Аднакласніках». Яна патэлефанавала і прасіла «вярнуць», абяцала падумаць наконт нашай сумнагай будучыні... Ды я сам ёй паведаміў праз некалькі дзён што... нічога не трэба. Застаўся ўдзячны Вользе Сяргееўне за адну фразу: «Насамрэч жанчыны не цэняць тых, хто прыходзіць са шчырымі пачуццямі і прызначанні... Ім патрэбна зусім не гэта».

Удзячны сваім «Евам» за тое, што «вярнулі з нябёсаў на грэшную зямлю». Буду цяпер, як перажываю большасць мужчын у стаўках з дамамі: дзе згроб, там і... здарылася «вялікае каханне». Буду рабіць гэта па-хуткаму. Век рыцараў, якія гатовыя пець сернады ці хоць бы для пачатку пісаць лісты па начам, мінуў! І віватывы ў гэтых жанчыны, кожная з якіх, упэўнены, у юнацтве марыла пра романтичныя пачуцці.

Сяргей АНДРОСАЎ

■ Нататнік Яго жонкі

# МІЖ

Набрала гэтыя літаркі — і прачыталася «між». І ўспомнілася адна шылдыга, якую бачыла ці то ў Гомелі, ці то ў адным з гарадоў Гомельшчыны падчас свайго палескага падрожжа. Гэту шылду трэба было бачыць! Уяўляецца, цырульня, самая звычайная, на першым паверсе жыллага гмаха, з ганкам на гулкую вулку і з назваю — «Он і Она». Вось менавіта «Он» і менавіта «Она», і паміж гэтымі словамі — менавіта «і». З кропкачкай! Маўляў, паміж імі ўсе кропкі расставлены. Мой Бог, як гэта рамантычна... Або практычна. Арыгінальнае канстатацыя звычайнага факта: кім бы яны ні былі, гэтыя Он і Она, але злучае іх — інчэй быць не можа! — беларускае. Ну вельмі патрыятычная шылдыга. Галоўнае, сумленна: адпавядае аб'ектыўнай рэальнасці. А я між тым пішу пра М і Ж.

— Мне сёння адзін малады чалавек саступіў сваё месца ў метро. Так прыемна было!

— Відаць, ты яму спадабалася!

«Ну яшчэ б не спадабалася!» — так і карцела сказаць. Але ж устрымалася: ці мала што Ён можа падумаць! Са сваёй фантазіяй Ён мог бы пісаць раманы. Я не такую ў справу пачыць гераній захаляльнага «эксшан», але не пра тое размова. Размова пра нас, жанчын, якіх (пры ўмове, што мы не цяжарныя, не з маленькім на руках, не з кічкам

Святлана ДЗЯНІСАВА, галоўны рэдактар часопіса «Маладоцэ»

і не ў зморшчынах на стомленым твары) калі і саступіць хто месца ў транспарце, дык гэта будзе выпадак такога выключнага кішталту, што пра яго абавязкова зазначацца расказаць за вярчэрняй кавалі.

Чаму так?

Таму што — як адказваюць дзеці, вуснамі якіх абвешчаецца звычайна ісціна.

Таму што!

Вось не здарма мне саступілі, а астатнім прыгажэнным жанчынам вагона, якія не цяжарныя, не з маленькім на руках, не з кічкам і г.д. — не саступілі. Таму што, як паказала чарговая наша з Ім вандроўка, ну не ўмею я абыходзіцца з палаткай так, як трэба. Штырочкі патрымаць — калі ласка. Акенца распыліць — няма праблемы. А вось каб узяць і самой той намет паставіць, без пытанняў і бездакорна, пакуль Ён займаецца, скажам, лодкай, — гэта нізавошта. Проста не атрымліваецца. Ніколі. Не запамінаецца парадок дзясняў. Гэтакасама як не атрымліваецца назбіраць добрага галля для вогнішча. Іншая справа, калі наша «Кіа» раптам дзе-небудзь засядзе — загразне ці завясне брукхам і ні дурыць навокал, бо лес, а ў эзялюк і соек душы не бывае. Тады я гатова адусоль несіці пад колы карчы і заўзятая адмэнстраваць вынікі свайго бодзібілднгу. Весела і з за-



# І МУЖЧЫНЫ — ШТАБЛЯМІ!

Пратэсціруюць сябе, каб даведацца, наколькі вы прывабная для прадстаўніцкага полу? За кожны адказ «а» — 5 балаў, за «б» і «в» — 0 балаў. У канцы падлічыце, што атрымалася...

- Ці часта мужчыны робяць вам кампліменты?
  - так, часта
  - часам
  - ніколі
- На ваш погляд, вы апранаецеся з густам?
  - так, я заўсёды надаю гэтаму ўвагу
  - у мяне часам не вельмі атрымліваецца
  - не, я і з гэтай нагоды не камплекую
- Ці ўласціва для вас смяяцца з сябе?
  - канешне, чаму б і не?
  - хіба што ў асяродку блізкіх сяброў
  - толькі гэтага не халпала!
- У краме вам усміхаецца прывабны мужчына. Як будзеце рагаваць?
  - зраблю жартуючы заўвагу
  - усміхнуся яму ў адказ
  - зраблю выгляд, што не заўважыла
- Які спосаб вы выбралі б, каб пазнаёміцца з мужчынам?
  - напісала б яму электроннае паведамленне з наёмкам
  - запыталася б магчымасць уступіць з ім у размову натуральным чынам
  - буду чакаць, пакуль ён сам правяціць ініцыятыву
- Ці любілі вы хадзіць у школу?
  - так, і мне падабалася прымаць удзел у школьных справах
  - моя актыўнасць была сярэдняй
  - я была замкнёнай і непрыкметнай
- Якія асацыяцыі выклікае ў вас слова «прыгоды»?
  - эксперымент з невядомым вынікам
  - хвалюючае ўражанне
  - безадказнасць і распушта
- Якія якасці з ніжэйпералічаных вы лічыце найбольш прывабнымі?
  - арыгінальнасць, аптымізм, натуральнасць
  - уменне спачуваць, разуменне, ісці на кампраміс
  - цярплівасць, усвядасць, сіціпласць
- Людзі, якія ўсміхаюцца, гэта...
  - прыемныя суразмоўцы
  - проста яны хочучы жыць у гармоніі са светам
  - павярхоўныя асобы, якія рэдка маюць уласнай думкі
- З якім сцвярджэннем вы найбольш згодны:
  - жыццё мае мноства прыемных бакоў
  - не трэба чакаць шмат ад жыцця
  - жыццё часта бывае жорсткім і несправядлівым
- З якімі зоркамі Галівуда вы з большай ахвотай правялі б вечар:
  - Брус Уіліс, Кевін Костнер
  - Том Круз, Рычард Гір
  - Дасцін Хофман, Джэк Ніклсан
- Што вы думаеце пра Казанову?
  - ён — чароўны, мужчына да мозгу касцей
  - воптыны палюбоўнік
  - амальны тып
- А цяпер падвядзем вынікі
 

Да 30 балаў

Мужчынам, якія сустракаюцца на вашым шляху, не проста распазнаць вас. Вы жывяце па уласных законах, нярэдка бываеце замкнёнай і стрыманай і, па праўдзе кажучы, хутчэй адштурхоўваеце, чым прыцягваеце новых знаёмых. А паколькі вы імкніцеся схаваць сваю жаноцкасць, то моцны пол і не спрабуе фліртаваць з вамі.

Ад 30 да 40 балаў

Усё залежыць ад сітуацыі. Калі вы сустрэнецеся з не вельмі тонкім, грубаватым мужчынам, вашы шляхі хутка раздзідуцца. Калі ж гэта будзе чалавек інтэлігентны, выхаваны, — яму прадставіцца шыкоўная магчымасць спазнаць вашу сапраўднае «я»; адкрытасць, лёгкасць у зносінах, выдатнае пачуццё гумару. Для вас натуральна, калі з вамі фліртуе.

Больш за 40 балаў

Бясспрэчна, вы прывабліваеце мужчын! У зносінах з імі вы заўсёды адкрываеце і абаяльную. Вы ведаеце сабе цану, для вас натуральна дэманстраваць сваю жаноцкасць, і гэта не толькі майстэрства спакусы, бо ўсё ідзе знутры. Таму і нядзіўна, што вы так лёгка завабываеце сэрцы. Але будзеце больш стрыманай, каб не разбіць іх у занадта вялікай колькасці, таму што аднойчы можа здарыцца так, што зробіце балюча сабе.

■ Пад адным дахам

# «МІЛЫ, Я ПРЫЙШЛА ДА ЦЯБЕ... ЖЫЦЬ!»

У мінулым першае, другое, ...нацятае спатканне з каханым мужчынам, і вы ўжо гатовы падзліць з ім бюджэт, ложак і хатнія абавязкі. Вось толькі ён пакуль не спяшаецца ўрачаць вам ключы ад сваёй кватэры. Як жа пераканач мужчыну жыць разам?

## 1. АБГАВАРЫЦЕ З ІМ ПЛЮСЫ СУМЕСНАГА ЖЫЦЦЯ

Галоўнае правіла такой гутаркі — ніякага цыску і эмацыянасіці, толькі спакойная аргументацыя. Раскажыце пра ўсе плюсы, якія атрымае мужчына, пераехаўшы да вас: напрыклад, фінансавыя выгоды або больш камфортныя ўмовы і да т.п. Поўны спіс такіх «бонусаў» залежыць, вядома, ад вашага мужчыны: калі для яго важна меркаванне родных, скажыце, што гэты крок узвысіць яго ў вачах бацькоў. Любіць бавіць час з сябрамі? Паабяцяйце часцей наладжваць дома шумныя вечарыні.

А вось аб прычынах, чаму вы хацелі б жыць разам, каханаму ведаць неабавязкова. Псіхалагі раець не выкарыстоўваць у гу-

тарцы «я-пазіцыю», г. зн. фразы нахлталі «я хачу часцей з табой бачыцца». Гаварыце пра тое, што гэта даць або партнёру, або вам абайм які пары. Напрыклад, «так мы зможам праводзіць разам больш часу».

Магчыма, партнёр не прыме рашэння адразу, а возьме невялікі тайм-аўт. У псіхалогіі гэта называецца «сысці ў пячору». Спрабаваць выцягнуць яго з гэтай «пячоры» не варта. Няхай пабудзе сам-насам з сабой — менавіта так мужчыны прымаюць важныя рашэнні. Не прыспешвайце партнёра з адказам, ён сам вам выдаць яго не пазней, чым праз два тыдні.

## 2. АКРУЖЫЦЕ ЯГО КЛОПАТАМ

У некаторых выпадках пераканач мужчыну жыць разам можна яраз не словамі, а справай — скажам, стварыць у яго адчуванне, што з вамі яму будзе куды больш камфортна, чым без вас. Гэта павінен быць неназوی лывы клопат, прыемныя дробзізі, звязаныя з побытам. Тут важная рэгуляцыя: так мужчына хутчэй усвядоміць сваю патрэбу ў вашай пастаяннай прысутнасці.

Парадак дзясняў залежыць не толькі ад характару партнёра, але і ад вашых мэт. Хочаце, каб мужчына пераехаў да вас? Гатуйце яму смачную ежу або рабіце бутэроўды для перакусаў у офісе. Запанавалі перабрацца ў яго кватэру? Дапамажыце яму навесці парадак у скрыні з посудам або гардэробе: калі стос адпрасаванай бялізны ў шафе раптам скончыцца, ён абавязкова захаце, каб ён з'явіўся там зноў.

## 3. АСВОЙВАЙЦЕ ТЭРЫТОРЫЮ ПАСТУПОВА

Гэты метада — для тых, хто прывык дзейнічаць намёкамі. Калі вы хочаце пераехаць да мужчыны, можна паціку запэўняць яго жылплошчу сваімі або агульнымі рэчамі. Пачніце з прадметаў інтэр'еру: купіце разам з ім пару кубкаў або ляпму — сустракаючы гэтыя рэчы ў сваёй кватэры, партнёр неўсвядомлена будзе звязваць іх з вамі.

Крыку пазней можна «выпадкова» забыць у яго сёне-тое ўжо з вашай маёмасці: піжаму, крэм або цёплы светар. Толькі без спеку і фанатызму — раскіданыя па яго кватэры калготкі і касметыка даць сямі зразумоць, што вы не збіраецеся адбіраць у іх сына, а проста хацелі б акружыць яго дадатковым клопатам.

## 4. ПАСЯБРУЙЦЕ З ЯГО МАМАЙ

Такое сярброўства сыграе вам на руку ў любым выпадку: не важна, жыве ваш партнёр разам з бацькамі або ўжо паспеў ад іх пераехаць. Мужчыны часцей за ўсё прыслухоўваюцца да меркавання сямі, хоць і стараюцца гэтага не паказваць. Таму адбарэнне вашай персони бацькамі і некалькі фраз нахлталі «пара б табе, сынок, пасталець» цалкам могуць прывесці партнёра да думак аб сумесным жыцці.

Праўда, варта ўлічваць, што гэты метада — не самы хуткі: партнёра часта бывае складана. Ваша задача ў такіх выпадках — даць сямі зразумоць, што вы не збіраецеся адбіраць у іх сына, а проста хацелі б акружыць яго дадатковым клопатам.



## 5. ПАЖЫВІЦЕ РАЗАМ НЕКАЛЬКІ ДЗЁН

Прычым не мае асаблівага значэння, дзе менавіта: у яго кватэры, у вас дома або ў кароткім відпуску. Выхадныя за горадам могуць стаць добрым шанцам і адпачыць, і паказаць сябе ў ролі гаспадыні. Важны момант — загадзя спланаваць не толькі вольны час, але і прадумаць дэталі побыту.

Паназірайце за мужчынам: якія аспекты побыту адгрываюць для яго першачарговую ро-

Вера ФЕМІНА

# ГЕРАІЗМ І ПАЦЫФІЗМ З ЭКРАНА

Музей гісторыі кіно прапаноўвае далучыцца да прагляду лепшых фільмаў пра Першую сусветную вайну

Цікавай альтэрнатывай мэйнстрыму з кінапраката можа стаць рэтраспектыўная праграма Музея гісторыі кіно «Вар’яцтва 1914 года» прысвечаная 100-годдзю з пачатку Першай сусветнай вайны.

Нельга адмаўляць важнасць гэтай тэмы не толькі ў міжнародным кантэксце, але і для нашай краіны ў прыватнасці. «Ваенная дзеянні», акупцыя, газавыя атакі, ваенная цэнзура, прымусовая праца, марадзёрства, буйныя чалавечыя, матэрыяльныя і культурныя страты адбываліся быццам на арандаванай беларускай тэрыторыі, якая пераўтварылася ў тэатральную плошчу для жудаснага архаічнага спектакля, але не дала ні галоўных роляў, ні дывідэндаў, ні славы.

Калі нельга абмінуць тэму сусветнай вайны ў стагоддзі з боку сараеўскага забойства, то ігнараваць магчымасць пазнаёміцца з набыткамі гісторыі кінематографа таксама непажадана. На што ў праграме трэба звярнуць увагу? На ўсё! Але ж каб выбраць стужку на свой густ, трэба разабрацца больш канкрэтна.

Імёны Хічкока, Штэрнберга, Кубрыка, як гэта ні банальна, гавораць самі за сябе. Але большасць невядома, аб чым яны і іншыя рэжысёры (у праграме 8 фільмаў) хацелі паведаміць, закранаючы тэму сусветнай вайны, што з бяскожнага пласта інфармацыі палічылася найбольш важным і шматзначным, ці можа, вайна стала толькі антуражам, астатняе месца праганагіста нечому іншаму? Якія філасофскія, псіхалагічныя, ідэалагічныя пласты лепш за ўсё развіваць у тэме вайны? Паглядзім, якімі стылістычнымі, кінематаграфічнымі прыёмамі, драматычнымі канфіліктамі карысталіся рэжысёры. Варта зразумець, ці можа сіла мастацтва праз чалавека, які знаёмы з вайной не з эпічных кніг, а з гняплайвай рэчаіснасці, прасякнучы сучаснага глядача.

Праграма складалася з класічных фільмаў сусветных рэжысёраў, рабіўся акцэнт на гучныя імёны творчых людзей. Большая частка карцін у рэтраспектыве знята яшчэ ў першай палове ХХ стагоддзя.

У праграме ёсць дзве савецкія карціны. Уладзімір Корш-Саблін, адзін з выдатных дзеячаў беларускага кінематографа ў час яго станаўлення, у сваёй карціне «Першы ўзвод» распавядае пра частку арміі, сфарміраваную ў беларускім горадзе. Ва ўзводзе разам будуць змагацца большавікі і меншавікі, і ў выніку фільм ператворыцца ў аповед-ухваляеце ўсяго «савецкага», што не дзіўна для фільма 1932 года. Ажыццявіца гэта праз адлюстраванне канфілікту паміж «магутным» духам савецкага чалавека і «контрамі». Абова бакі супрацьдзейня (у цэнтры ж ворагі не сусветнай вайны, а грамадзянскай) маюць катэгарычныя рэжысёрскія ярлыкі «стануючы/адмоўны». Здагадайцеся, хто ёсць хто.

Можна звярнуцца да фільма «Украіна» Барыса Барнета, дзе задзейнічаны тэрытарыяльна блізкія нам персанажы. Мікалай Кадкін сярэд тысяч такіх жа, які ён, жыхароў правінцыі, адпраўляецца на фронт Першай сусветнай вайны. Нягледзячы на цяжкасць тэмы, фільм лёгкі, просты і нават смешны, бо смех, як вядома, лепшы пасярэднік у справе адрэзання прады ад хлусні.

Серыю паказаў жа на гэтым тыдні адкрыў фільм амерыканца-мульміяльнера Говарда Хьюза «Анэлы пекла». Хьюз — інжынер, авіятар, прадпрыемальнік, адзін з самых багатых людзей Амерыкі і той «хто мог навучыць пласці інтрыгі самога Макіявэлі». Асоба спрэчная, неадназначная, але легендарная, прататып галоўнага героя фільма «Авіатар» Марціна Скарсэза (і не толькі яго). І гэты чалавек здзімаў фільмы. Як амаатар палёту, ён зрабіў галоўнымі героямі карціны «Анэлы пекла» двух братоў-авіятараў на пачатку сусветнай вайны. Фільм атрымаўся, мабыць, такім жа маштабным, як асоба рэжысёра і яго рахунак у банку. Карціна адметная неверагоднымі трукамі самалётаў у паветры, на якія былі патрачаны такія ж неверагодныя для таго часу грошы.

Фільм Льюіса Майстлуэна «На захаднім фронце без перамаг» паводле рамана Рэмарка цікавы ўжо тым, што з’яўляецца экранізацыяй твора аднаго з галоўных пісьменнікаў «страчанага пакалення». Да таго ж і сам фільм стаў жасасным, узорным уладальнікам двух «Оскараў». Не трэба чакаць пустога ўвасаблення фабулы, бо ў аснове — Рэмарк, а ён нейкім невугітумальным чынам стварыў і на-

ную незабыўную атмасферу. Ёсць і ідэя: заўзяты пацыфізм. Ніякай прыгажосці ў вайсковых падзвігах ці паэтычнасці ў патрыятызме салдат. Вайна, перш за ўсё, — злодзей, які крадзе незваротнае.

У праграме ёсць яшчэ дзве амерыканскія карціны: «Аганьбаваная» Джозафа фон Штэрнберга з Марлен Дзітрых у галоўнай ролі і больш блізка да сучаснасці ў параўнанні з карцінамі трыццатых фільм Стэнлі Кубрыка «Сцежкі славы» (1957). Дарэчы, фон Штэрнберг, як відаць па прозвішчы, не амерыканец, а аўстрыйец, ды і Марлен Дзітрых у свой час з’ехала з роднай Германіі, палітыка якой ёй прычыпова не падабалася. Што тычыцца «Аганьбаванай», сэраца можа ўзрушыцца яшчэ на анонсе. У цэнтры драматычнага сюжэта прастытутка/агент аўстрыйскай контрразведкі Мары, якая закахалася ў рускага лейтэнанта і дапамагла яму пазбегчы арышту. За здраду радзіме яна павіна пацесні адказнасць. Праявы спраўданага каханьня, адданасці сваіму пачуццю і адвагі да канца жыцця ў абставінах вайны набываюць гіпербалізаваны, геройскі характар. Яшчэ большае ўражанне гэта стварае таму, што увасабляецца ў гераніе-жанчыне. «Аганьбаваная» — не адзіны прыклад супраціўлення рэжысёра і актрысы, іх першай сумеснай працай стала стужка «Блакітныя анёлы», пасля якой Дзітрых стала знакамітай, услед рушыў фільм «Марока», зняты ўжо ў Галівудзе, потым «Аганьбаваная», «Шанхайскі экспрэс» і іншыя.



Кадр з фільма «Аганьбаваная» Джозафа фон Штэрнберга.

Фільм з Нацыянальнага рээстра найбольш значных фільмаў ЗША «Сцежкі славы» Стэнлі Кубрыка паказвае вайну не як змаганне паміж фактычнымі ворагамі (Францыя і Германія), а барацьбу на адным баку барыдак, дзе агульнае глупства, крывадушнасць і жорсткасць армейскіх вярхоў.

Генерал у фільме сыграў Адольф Менжу, які ў свой час выканаў адну з галоўных роляў у фільме «Парыжанка» Чарльза Чапліна, таксама ў «Сцежках славы» зняўся вядомы акцёр Кірк Дуглас.

Фільм тонкага стыліста — французскага рэжысёра Жана Рэнуара (сына мастака Агюста Рэнуара) «Вялікая ілюзія» — «кінематаграфічны вораг №1» для нацысцкай Германіі. Два французскія лётчыкі трапляюць у нямецкі лагер для ваенна-палонных, дзе знаходзіцца таксама і брытанскія афіцэры. Разам яны плануюць уцёкі, але француз заў адпраўляюць у іншую турму.

Цікава, наколькі моцны пацыфісцкі пасыл у фільме, дзе не гучыць выбухаў гармат, не льецца кроў, салдаты не паміраюць ад зброі ворага. Дзеянне карціны адбываецца амаль увесь час у закрытых памяшканнях, арсенал рэжысёра — персанажы, дыялогі ды эстэтычны падыход да стварэння кіно.

«Сакрэтны агент» — фільм, які Альфрэд Хічкок зняў задоўга да вядомых карцін «Вяроўка», «Акіо ў двор», «Пісак» і іншых у Вялікабрытаніі, а ён у Галівудзе. Сюжэт па-хічкоўскаму дэтэктыўны, у цэнтры дзеяння — брытанскі агент, які павінен выканаць пэўнае заданне ў Швейцарыі, яго калега-кілер па мянушцы Генерал і названая жонка Эльза. Фільм з ідэальным спалучэннем захалляльнага сцэнарыя, выдатнай акцёрскай ігры і выверанага мантанжа падыходзіць для якаснага адпачынку і ўсведамлення «магі кіно».

Паказы будучы ажыццяўляюцца па серадах і пятніцах да 29 жніўня.

Ірэна КАЦЯЛОВІЧ

## ■ Карані

# «ТАКІ МУЗЫКАНТ З НАШАЙ ВЁСКИ!»

Малую радзіму Чэслава Немана наведваюць сотні турыстаў

Аб гэтым карэспандэнту «Звязды» паведаміў Уладзімір Сянота, загадчык клуба-музея Чэслава Немана ў вёсцы Старыя Васілішкі Шчучынскага раёна. Быццам і неверагодна, але факт: менавіта тут, у вёсцы, дзе цяпер прахывае ўсяго каля 30 чалавек, знаходзіцца адзіны ў сваёй музеі, прысвечаны рок-музыцы. Музеі рок-музыкі, гуртоў ёсць, а вось аднаго музыканта — толькі ў Старых Васілішках.



Музыкант і спявак Чэслаў Неман здабыў вядомасць сваёй актыўнай працай на сцэне ў 60-70- гадах ХХ стагоддзя. Ён быў вельмі папулярны ў Польшчы, дзе жыў, вядомы ў Еўропе і Савецкім Саюзе. Арганізатар і ўдзельнік такіх музычных гуртоў, як «Niebiesko-Czarni», «Akwarele» (разам з якім здабыў першую прэмію на фестывалі ў Sopale), «Niemen», «Aerolix». У багатай гастрольнай біяграфіі легендарнага артыста выступленне ў слаўтай парыжскай «Алімпіі» і на адкрыцці Алімпійскіх гульняў у Мюнхене. У творчасці ўмеў быць розным, чым увесь час здзіўляў сваіх прыхільнікаў: ствараў папулярныя песні, спяваў соул, джаз, рок, эксперыментаваў з электроннай музыкой. Пакінуў багатую творчую спадчыну, якая дагэтуль знаходзіцца водгук у сэрцах як былых, так і новых яго прыхільнікаў. Апошнія гады жыцця змагаўся з цяжкай хваробай, у 2004 годзе памёр, пахаваны ў Варшаве.

вал турыстаў, фанатаў яго творчасці. Усіх цікавіла, адкуль родам такі феномен. Я тады працаваў у сельскім Савеце, сустракаў тых дэлегацый. І ўсе казалі, што Чэслава Немана замяніць няма кім. Паўстала пытанне аб стварэнні тут музея. Гэтую ініцыятыву правяла журналістка Вера Савіна, якая брала інтэрв’ю ў Чэслава Немана ў 1976 годзе. Раённыя ўлады пайшлі насустрач, — расказвае Уладзімір Сянота.

### У родную вёску — на таксі з Масквы

Радавое гняздо Выдрыцкіх цяпер не ў сваім першапачатковым выглядзе, але захаваліся сямейны крыж, стададовая падлога ў сенцах, люстэрка, буфет, тэля ж боты, калодзеж, сад, які быў пасаджаны бацькам Чэслава.

### «Цуды» Старых Васілішак

Калі Пётр Ялфімаў 10 гадоў таму перамог на «Славянскім базары» з легендарнай песняй «Dziwny est ten świat», то ці шмат хто атакаваў аўтара гэтага хіта не толькі з Польшчай, але і з Беларуссцю? Цяпер жа пра беларускія карані Чэслава Немана можна даведацца больш. У гэтым заслуга амацараў яго творчасці і філасофіі жыцця, дзякуючы якому на малой радзіме музыканта, у хаце, дзе ён нарадзіўся і жыў да ад’езду ў Польшчу, створаны музей. Здавалася б, 4 гады для такой установы — зусім мала, аднак толькі летась тут пабыла каля 2,5 тысячы турыстаў.

— Прыязджаюць не толькі з усіх куткоў Беларусі і Польшчы, але і госці з Ізраіля, Германіі, Францыі, Швецыі, Англіі, ЗША, Казахстана, Арменіі, многіх гарадоў Расіі і Украіны. Я, калі знаёміўся з творчасцю Чэслава Немана, даведаўся, што ён выступаў нават у Індыі. У нас з гэтай краіны турыстаў яшчэ не было. Але ўсё наперадзе, можа, і з Індыі завітаюць, — спадзяецца Уладзімір Сянота.

І распачынае захалляльны апавед пра вясковую... цуды. Госці, напрыклад, здзіўляюцца, што ў невялікім мястэчку быў пабудаваны такі шыкоўны касцёл. Гісторыя яго з’яўлення даволі цікавая. У гэтым рэгіёне Беларусі была і паланізацыя, і русіфікацыя. То забаранялі будаваць праваслаўны храмы, то, наадварот, каталіцы. Першы касцёл у Старых Васілішках з’явіўся ў XVI стагоддзі, а цяперашні — пасля паўстання Кастуся Каліноўскага. Тады ранейшы касцёл аддалі пад царкву, а каталіцы вернікі пачалі збіраць сродкі на будаўніцтва новага, які быў адкрыты ў 1904 годзе.

Нейкі цуд і ў тым, што перад Другой сусветнай вайной у Старых Васілішках быў духавы аркестр, чым і цяпер не могуць ганарыцца нават значна большыя населеныя пункты. У гэтым аркестры ігралі тры браты Выдрыцкія, у тым ліку і бацька Чэслава, які потым будзе вядомы як Неман.

Як цяпер сябе паводзяць у доме-музеі турысты — гэта таксама нейкі цуд. За даволі кароткі час ужо распапачата трэцяя кніжка водгукаў, а хтось-

### «Ці памятаеце?»

— У Чэслава Немана ёсць цудоўная песня, прысвечаная першай жонцы Марыцы, з якой ён на той час ужо расставіўся. Але цяпер у гэтай песні, пэўна, і другі сэнс. Аднойчы хату запалалі польскія турысты, іх было не менш за трыццаць. І калі прагучалі першыя словы песні («Ці памятаеш мяне?»), то ўсе адказалі хорам: «Памятаю, дзеце, памятаем!». І я зразумев, што Чэслаў Неман быццам звяртаецца сёння да кожнага з нас, ці памятаем мы яго. Так, памятаем! — кажа Уладзімір Сянота.

### «Чэсік, можа, табе ў Польшчы няма чаго апрануць? Дык мы табе нечага цалейшага, без дзірач знойдзем».

Дарэчы, лёсы Чэслава Немана і беларускага песняра Уладзіміра Мулявіна ў нечым падобныя: абодвух выключалі з музычных вучылішчаў за... прадпрымстводнасць. Дакладней, за непаспяховасць, бо Чэслаў быў адданыя толькі музыцы і ніякія іншыя прадметы яго не цікавілі. Уладзімір Сянота атрымаў ліст з Крыма ад аднакаласніка Чэслава, якая ў пачатковых класах сядзела з ім за адной партыі. Яна піша, што ён ужо ў чацвёртым класе цу-

Уладзімір Сянота ставіць кружалку з песнямі Чэслава Немана.



### «Чэсік, можа, табе ў Польшчы няма чаго апрануць? Дык мы табе нечага цалейшага, без дзірач знойдзем».

доўна іграў на фартэпіяна. Любіў таксама спяваць разам з сябрамі, калі вярталіся дахаты са школы ў Васілішках. Некаторыя людзі нават кідалі працу на калгасным полі, каб паслухаць Чэсіка і ягоныя песні. Іграў у школьнай мастацкай самадзейнасці, спяваў у касцельным хоры.

Адкуль у вясковага хлопца з’явілася гэтая творчая «струнка»? Пэўна, ад бацькі. Ён не толькі іграў у духавыя аркестры, але і мог адрамантаваць, настроіць практычна на любы музычны інструмент. Нават такі складаны як арган. Спецыялісты з Масквы, якія ўзяліся за рамонт касцельнага аргана ў Старых Васілішках, на адной з трубак знайшлі надпіс: «Рамантаваў Антон Выдрыцкі. Сакавік, 1932 год». І іх здзівіла тое, як ён здолеў са звычайнай бляхі так падрабачаць гэтую трубку, што яна не фальшывіць. Было вырашана пакінуць яе ў складзе аргана ў знак удзячнасці выдатнаму майстру.

Антон Выдрыцкі мог таксама адрамантаваць швейную машыну, гадзіннік, замок, разам з братам шыў конскую вузджы, якую замаўлялі не толькі з наваколя, але і нават з-пад Гродна і Вільні. Шыў і абутак. Уладзімір Сянота паказаў нам адзін з музейных экспанатаў — боты, пашытыя бацькам Чэслава, з драўлянымі цвікамі. Ём ужо 60 гадоў, але стан цудоўны — хоць сёння абувалі.

— У хаце, дзе ў 1939-м нарадзіўся і пражыў 19 гадоў Чэслаў Неман, пасля ад’езду сям’і ў Польшчу жылі іншыя людзі, а затым размяшчалася крама спадчынага вырабства. Калі ж яе з-за скарачэння колькасці мясцовых жыхароў закрылі, то дом пуставаў амаль 17 гадоў.

— Працякаў дах, паваліўся плот, падварак зарос пустазелам у по-яс. Дом ужо хацелі распаць. Але пасля смерці Чэслава Немана распачаўся

І, бадай, галоўнае — добрая памяць аднавяскоўцаў пра гэтую сям’ю. Пра гэта чуюм ад іх калішняй суседкі Станіславаўны Маркевіч:

— Вельмі прыстойная сям’я была. А як спяваў Чэсік! Нікому не удаецца яго паўтарыць. Такі цудоўны музыкант з нашай вёскі!

### Лёсы Чэслава Немана і беларускага песняра Уладзіміра Мулявіна ў нечым падобныя: абодвух выключалі з музычных вучылішчаў за... прадпрымстводнасць. Дакладней, за непаспяховасць.

... У 1972 годзе Чэслаў Неман у рамках савецка-польскага культурнага абмену выступаў з канцэртам у Гродне, а потым адрозу паехаў у Старыя Васілішкі. Аднавяскоўцы былі яму вельмі рады, праўда, здзівіліся звычайнаму для рок-музыканта, але не на бытавым узроўні выгляду свайго земляка — прычосцы, адзенню. Пыталіся: «Чэсік, можа, табе ў Польшчы няма чаго апрануць? Дык мы табе нечага цалейшага, без дзірач знойдзем».

У апошні раз Чэслаў Неман прыязджаў у Старыя Васілішкі ў 1979 годзе і таксама, кажа Уладзімір Сянота, здзіўлі аднавяскоўцаў, усіх, хто яго ведаў. Маркуйце самі. Музыкант выступаў у Маскве, да наступнага канцэрта — суткі. Здаецца, трэба адпачыць, але адбываецца неверагоднае. Чэслаў бярэ такіх і накіроўваецца ў родную вёску. Каб пабыць тут толькі дзве гадзіны...

Барыс ПРАКОПЧЫК, Шчучынскі раён. Фота Сяргея ГАУРЫЦКАГА

# ПАРТРЭТЫ МІНУЛАГА Ў ТРЫАДЗІНСТВЕ

Першая сусветная вайна ў мастацкіх вобразах прадстаўлена ў галерэі «Лабірынт»



Рэпрадукцыя амерыканскага плаката з пытаннем «Возьмеце ўдзел у перамозе?»

Каб галоўнае не забываць, памылак не паўтараць, варта час ад часу звяртацца да мінулага. Сотыя гадавіца з пачатку Першай сусветнай вайны дала такую нагоду, таму мы можам не проста разгарнуць гістарычную кнігу ў бібліятэцы, а ўбачыць тут жа вайну з дапамогай мастацтва.

Галерэя «Лабірынт» Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі падрыхтавала выставу «Перазвом стагоддзяў», прымеркаваную, зразумела, да вераломства Гаўрылы Прынцыпа, забойцы Франца Фердынанда (чытаць: да пачатку Першай сусветнай вайны), бо менавіта гэты выпадак стаў падставай для абвешчання вайны Аўстра-Венгрыяй.

Увогуле ці шмат мы ведаем пра «імперыялістычную вайну», апроч тэрміна «сараеўскае забойства», наяўнасці лініі фронту на тэрыторыі сучаснай Беларусі і таго, што ў гэты час адбыўся расстрэл расійскай царскай сям’і? Мы з лёгкасцю можам атрымаць усю магчымую на гэтую тэму інфармацыю, але назвы застануцца назвамі, сухой канстатацыяй, канцільярскімі словамі. Пачуцці ж і разважаны можа выклікаць толькі мастацтва. Апроч кінарэтраспектывы ў Музеі гісторыі кіно, можна сканцэнтравацца на візуальным мастацтве ў галерэі «Лабірынт».

Рыхтаваць выставу бібліятэцы дапамагалі Пасольства Злучаных Штатаў Амерыкі і «Беларускі зялёны крыж», таму яна складаецца з трох частак і размешчана ў галерэях «Атрыум» і «Лабірынт».

Фонд Нацыянальнай бібліятэкі дастаў з засекаў літаграфіі французскага мастака і графіка Жана Луі

Фарэна, які з канца XIX стагоддзя працаваў карыкатурыстам у шматлікіх выданнях, а ўвесь час вайны забяспечваў газеты Le Figaro і L’opinion работамі на тэму вайны, якія друкаваліся на палову газетнай старонкі. Дзеля гэтага ён пайшоў на фронт у якасці валанцёра і, не прымаючы ўдзелу ў баявых дзе-



Літаграфія Жана Луі Фарэна з подпісам «Глядзі, ты бачыш тое ж самае, што твой бацька з акапоў».

яннях, працаваў мастаком. Апроч іншага Жан Луі Фарэн неаднаразова выстаўляўся ў імпрэсіяністамі і быў сябрам Эдгара Дэга, Поля Верлена, Арцюра Рэмбо, Клода Манэ і Эдуарда Манэ. Дакладна невядома, як літаграфія апынулася ў Беларусі: магчыма, іх атрымалі замест страт Усеасязной кніжнай палаты ў Маскве, магчыма, першы дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі (і адзін з яе арганізатараў) Іосіф Сіманюўскі прывёз з Еўропы, дзе шукаў страчанае з фондаў. Але, на шчасце, цяпер можна ўбачыць арыгіналы твораў імпрэсіяніста — нават з уласным подпісам мастака.

Пасольства Злучаных Штатаў Амерыкі паклапацілася аб серыі рэпрадукцыі амерыканскіх плакатаў, створаных у часы Вялікай вайны. Плакатнае мастацтва павіна прыцягваць, пераконваць і агітаваць, таму яно яркае і кантрастнае — гэтая частка выставы стала процілегласцю мінімалістычнай рэалістычнасці Жана Луі Фарэна.

Акрамя таго, на выставе можна ўбачыць тэматычныя кнігі на англійскай мове, дыскі з музычнымі творамі часоў вайны і фільмамі, у якіх высьвятляецца роля Першай сусветнай.

«Экспазіцыя расказвае пра ўнёсак Злучаных Штатаў у саюзную перамогу і паведамляе аб адной з найбольш важных падзей ХХ стагоддзя — аб Вялікай вайне. Гэтая калекцыя з дваццаці шасці рэпрадукцыяў амерыканскіх плакатаў, саракі двух унікальных кніг, мастацкіх і дакументальных фільмаў, а таксама музычных твораў ушаноўвае памяць дзясяткаў тысяч салдат, якія загінулі далёка ад дома, на тэрыторыі краін, якія

супрацьстаялі нападу германскіх войскаў», — адзначаў часовы павераны ў справах ЗША ў Беларусі Скот РОЛАНД.

Трэцій часткай стала серыя графічных работ мастакоў з Беларусі, Расіі і Украіны на матывах твораў вялікіх паэтаў і пісьменнікаў — «Пераклічка стагоддзяў: Першая сусветная вайна і свет сёння». Напрыклад, тут можна ўбачыць «Ілюстрацыі» да Блока, Цветаевы, Ахматавай, Мандэльштама і прازیкаў Шалахава, Аляксея Талстога, Рэмарка і іншых.

Дырэктар «Беларускага зялёнага крыжа» Уладзімір ШАЎЦОЎ кажа, што «Пераклічкаў...» яны рыхтавалі два гады: «Калі мы пачыналі, яшчэ шмат чаму не ведалі, не ўяўлялі, але хацелі зразумець сваю гісторыю і тую старонку пачатку мінулага стагоддзя, якая застаўся амаль забытай. Для таго, каб звярнуцца да духу той эпохі, мы запрасілі ў праект самых розных мастакоў. Яны працавалі з класікамі, а нічога не можа лепш за класіку распавесці пра той час. Мы самі не чакалі таго, што знайшлі за гэты час у сабе, іншых і ў нашай гісторыі. Мір захоўваецца да тых часоў, пакуль мы памятаем пра вайну».

Аматарам гісторыі бібліятэка таксама падрыхтавала нешта цікавае: анлайн-рэсурс на сайце бібліятэкі, у аснову якога пакладзены алічбаваныя матэрыялы з фонду: кнігі, перыядычныя выданні, ілюстрацыі, паштоўкі, літаграфіі. Інфармацыя на рэсурсе тычыцца тых падзей, якія мелі месца непасрэдна на тэрыторыі сучаснай Беларусі.

Выстава будзе доўжыцца да 10 верасня. Ірэна КАЦЯЛОВІЧ.

Дух вандраваньня

ПОЛЬСКАЯ БАЛТЫКА

Сёлета, калі ехаць адпачываць у Крым рызкуюць толькі самыя смелыя, многім беларусам давялося шукаць новыя маршруты для летніх вакацыяў. Балгарыя, літоўская Паланга, польская Балтыка — вось самыя папулярныя з новых надрагах кірункаў. Асабіста я выбрала апошні варыянт і накіравалася ў польскі гарадок Лебу, што знаходзіцца больш за сто кіламетраў ад Гданьска.

РЫБНЫ ГОРАД

З усіх іншых варыянтаў я выбрала ненавіта гэты проста таму, што знайшла даволі танную пачку — 190 еўра (плюс шэгенская віза 60 еўра) — на 8 дзён. У гэты кошт уваходзілі праезд аўтобусам, пражыванне і сніданак (шведскі стол). Прыявіла і тое, што ехаць у Польшчу даволі блізка. Шлях ад цэнтру Беларусі да Лебы мы пераадолелі прыблізна за 15 гадзін. Калі ехаць з заходняй часткі нашай краіны і на сваім транспарце, будзе яшчэ нашмат хутчэй.

Па прыездзе нас засялілі ў камфортабельны пансіянат, у кожным пакоі мелася асобная ванная і прыбіральня. Калі ехаць самоту і здымаць там пакой, каб будзе прыблізна 12 еўра за суткі. І яшчэ 4 еўра за сніданак, але ён таго варты. Вялізная колькасць розных страў — паспытаўшы кожнае хоць па тры, у выніку ты застанешся сьтым надоўга.

Леба — рыбацкі гарадок, таму гэта спраўданае раздолье для ўсіх, хто любіць рыбу — ці лавіць, ці есці. З нашай групай з Беларусі прыехалі два рыбакі. Яны зрабілі сабе платныя дазволы на ловлю рыбы і цэпымі раіцамі прападалі на моры. Вярталіся заўсёды шчаслівыя, задаволеныя, з добрым уловам. А ўжо ўвечары частавалі нас засоленым селядцом (тым самым, які яшчэ ноччу плаваў) сярэд свавольных хвалюў).



Гданьск.

Зразумела, смак яго быў проста шыкоўны.

Рыбкі можна было харчавацца і ў абед, замаўляючы яе разам з гарнірам у адной са шматлікіх мясцовых кавярняў. Абыходзіла гэта нам у 5 еўра. На такую ж суму (для дзяцей — 3 еўра) можна было ў сваім пансіянаце атрымаць комплексны абед: першая, другая, трацяя стравы і десерт. Сталовых у нашым разамненні, з надрагагой ежай, там папросту няма.

МОРА СУРОВАЕ

Гэта была мая першая сустрэча з суровым Балтыйскім морам. У дзень прыезду яно было даволі цёплым, прымальным для купання — прыблізна 18 градусаў. Аднак пасля тэмпература крыху знізілася з-за халодных плыньў і вятроў. Два дні ўвайшў ў ваду было папросту немагчыма. Ты заходзіш, а ногі пачынаюць ледзянець. Па чарзе дастае іх з вады, каб крыху сагрэць, доўга так не вытрымліваеш і вяртаешся на бераг.

Такая сітуацыя некага можа нават разраджаць. Ты як ліса са збанком масла ў казы: масла бачыш, а дастаць яго не можаш. Так і тут: навокал сяжота, мора побач, але яно — бы Ледавіты акіяны.

Мірыцца з такой сітуацыяй я не хацела. Азін мой сябар сказаў, што, хоць дно і ледзяное, вада цяплейшая. Таму трэба не нават разраджаць. Ты як ліса са збанком масла ў казы: масла бачыш, а дастаць яго не можаш. Так і тут: навокал сяжота, мора побач, але яно — бы Ледавіты акіяны.



Хостал у гатычным стылі.

нуліся, пераадолець боязь халоднай вады ўсё-такі удалося. Пасля першага разу тэмпература вады мяне больш не пахохала.

Да таго ж у гэтым ёсць пэўны экстрэм. Па вяртанні дадому адтунасць гарачай вады мяне больш не напружвала. Наадварот, ад халоднага душа я стала атрымліваць задавальненне. На Балтыйскім моры іншы клімат. Нават у сяжоту ты не адчуваеш сябе «перасмажаным» — і гэта прыемна. Асабліваць Лебы ў тым, што тут вельмі шмат сонсау. Адрозны побач з ёй знаходзіцца нацыянальны парк Славінскі, таксама часткова сасновы. Таму дыхаецца лёгка, на поўныя грудзі.

Мы заўважылі, што нават без купання ў моры наша скура стала вельмі далікатнай. Відавочна, гэта таксама дзякуючы карыснаму саснова-марскому паветру.

І пясок у Лебе асаблівы. Ён вельмі мяккі і белы. Таму нават проста быць на пляжы — таксама асалода.

Што нас спачатку здзівіла, дык гэта тое, што мясцовае (98% тых, хто адпачывае, — паллякі) будуць на пляжы часовай агароджы. Невялікія калкі, на якіх трымаецца тканіна, убываючы ў пясок невялічкімі малаточкамі, «за ўсё заплячана» і акупаюцца ў ваду. Ці то з-за слупных парад, ці то з-за цёплых плыньў, якія вяр-

талізм!» — напачатку падумалі мы, вырашыўшы, што нават на пляжы яны адгароджваюць сабе тэрыторыю. Аднак пазней сэнс такіх загародак стаў нам больш зразумелым. Яны робяцца, каб адгародзіцца ад халоднага ветру.

У пансянаце нам таксама выдалі такія загарадкі, таму і мы сталі іх ставіць! Сапраўды, калі ты атуланы з трох бакоў (від на мора, зразумела, застаецца адкрытым), ні пясок, ні вецер цябе не турбуюць, адчуваеш сябе вельмі камфортна.

РУХОМЫЯ ДЗЮНЫ

Тое, што абавязкова трэба убачыць у Лебе, — гэта рухомыя дзюны, якія знаходзяцца ў Славінскім парку. Праўда, да іх яшчэ трэба дабрацца. Спачатку садзіцца на электрычны адкрыты аўтобусік, і за 1,5 еўра ён адвядзе цябе ў парк. Дарэчы, у Польшчы даволі дарагі бензін, таму і шукаюць альтэрнатыўныя крыніцы энергіі. Такі аўтобусік працуе на 8-мі акумулятарах, на якіх пасля падзарадкі можна праехаць 200 кіламетраў. Між іншым, каштуе такі сімптычны транспарт 40 тысяч еўра — у гэтым курортным гарадку ён даволі распаўсюджаны.

Трапіўшы ў сам парк, трэба пераадолець яшчэ 5 кіламетраў да дзюны, і тут ёсць 3 варыянты перасякчы на іншы аўтобусік, узяць на пракат ровар ці ісці пешшу. Увесь шлях пралягае праз сасновы лес, таму трэба дыхаць, дыхаць...

І вось нарэшце мора пяску, дзюны і бархань! Пясок такі ж мяккі і белы. Некавана для сябе ты апынешся быццам у спраўданай пустыні. Прыгожыя краявіды, дзесьці на далейгадзе — сіне мора. Сапраўднае адчуванне палёту і свабоды. Ты быццам у іншым вымярэнні, дзе няма межў. Тут хочацца застацца паболей, вярнуцца зноў, каб яшчэ пабыць такім свабодным... Кажуць, што і зімой тут прыгожа, калі белыя узгоркі пакрыты снегам.

РАМАНТЫЧНЫ ГДАНЬСК

Бліжэйшы ад Лебы буйны польскі гарад — Гданьск. Пра яго мне не раз казалі, што гэта горад-мара, у які хочацца вярнуцца. Таму мы вырашылі абавязкова яго наведаць. Можна дабрацца на электрычка: спачатку да Лембарка, а адтуль да Гданьска. Але каб не губляць час свайго



Рухомыя дзюны. Дарогу асіліць той, хто ідзе.

адпачынку на дарогу, мы напаслілі гаспадару пансянату замовіць нашай беларускай групе мікрааўтобус і эскурсуваода, што ён і зрабіў.

У нас з'явіліся польскія сябры. Калі яны размаўлялі па-польску, мы вывучылі польскі алфавіт, і гэта значна спрастала нам жыццё: маглі прачытаць меню, надлісы, па гучанні якіх можна зразумець, што яны абзаначаюць.

У нас з'явіліся польскія сябры. Калі яны размаўлялі па-польску, мы вывучылі польскі алфавіт, і гэта значна спрастала нам жыццё: маглі прачытаць меню, надлісы, па гучанні якіх можна зразумець, што яны абзаначаюць.

Гданьск уразіў сваёй старажытнасцю і гатычнай архітэктурай. Гэты гарад будвалі галандцы, пэўны час ён быў нямецкім, таму будынкi, верагодна, не зусім тыповыя для Польшчы.

Здавалася, што ўвесь гарад быццам паўстаў з мінугала... Але аказалася, што Гданьск моцна пацярпеў падчас Вялікай Айчыннай вайны, а большасць таго, што мы бачым, — заслуга польскіх рэстаўратараў, якія ўсё дакладна аднавілі па старых фотаздымках.

Даведуўшыся праз гэта, мы адразу праніклі да іх вялікай павагай і крыху пазайздросцілі... Гарадская ратуша з агляднай пляцоўкай, з якой гарад відаць, як на далоні, шматлікія гатычныя касцёлы, што цягнуцца да неба і ледзь не краюць яго. Мы бачылі нават хостал у гатычным стылі! У рэстаране ў гарадской ратушы — сапраўднае барочнае мэбля... Старадаўняя турма сёння адкрыта для наведвання і выконвае ролю музея бурштну. Парадная узаяная арка, шматлікія родавыя гербы на дамах...

Выпіць кубачак добрай кавы, слухаючы вулічны музыку ў гэтым гарадку, — за такое імгненне многае можна здацьце.

ПРА ІХ І ПРА НАС

Чым асабліва спадабалася мне Польшча, дык гэта вельмі людзьмі. На кожным кроку просяць прабачэння, вітаюцца, пытаюцца, чым могуць дапамагчы. Шчыра павага і ўважлівае стаўленне ўсюды, гэта не можа не падабацца.

Да аднаго істотнага «але», калі едзеш сюды, трэба быць гатовым: тут ніхто не ведае рускай мовы. Пачуўшы на пляжы рускую гаворку, мясцовыя аднойчы нават казалі «ензык нялюдскі». Аднак некаторыя гандляры вывучылі некаторыя рускія вятлівыя словы.

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА по продаже имущества ОАО «Рапс»

Advertisement for an auction of the assets of OAO 'Raps'. It includes details about the auctioneer, the property being sold (a building with a warehouse), the location (Minsk), and the terms of the auction. It also mentions the start date and time of the auction.

ИЗВЕЩЕНИЕ о проведении 09 сентября 2014 года торгов с условиями по продаже имущества, принадлежащего ЗАО «Торговый Дом «Луч-М»

Table with 2 columns: 'Предмет торгов' and 'Сведения о земельном участке'. It details the terms of an auction for a building owned by ZAO 'Torgovyy Dom 'Luch-M'.

Торги проводятся в соответствии со ст. ст. 417, 418 Гражданского кодекса Республики Беларусь в порядке проведения аукциона по продаже имущества, принадлежащего ЗАО «Торговый Дом «Луч-М», утвержденным организатором торгов. К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, заключившие соглашение с организатором торгов о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона, внешне задаток, а также представившие организатору торгов следующие документы: заявление на участие в аукционе (по форме, установленной организатором торгов); заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, порядку проведения аукциона (по форме, установленной организатором торгов); копию свидетельства о регистрации (для юридических лиц) и индивидуального предпринимателя (для физических лиц); копию платежного документа о внесении задатка; документы, подтверждающие полномочия представителя юридического (физического) лица; а также, при необходимости, иные документы в соответствии с порядком проведения аукциона. Задаток перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012104971019 в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк», г. Минск, код 153001369, УНП 190398583 в срок, установленный для приема документов на участие в аукционе. Торги проходят в форме открытого аукциона с условиями на повышение начальной цены. Торги проводятся аукционистом, определенным организатором торгов. В процессе торгов начальная цена повышается аукционистом до тех пор, пока только один участник согласится приобрести предмет торгов. Данный участник объявляется победителем торгов, а наивысшая цена (цена продажи) фиксируется в протоколе о результатах торгов и не включает НДС. В ходе торгов участники могут предлагать свою цену за продаваемое имущество в соответствии с порядком проведения аукциона. В случае, если торги признаны несостоявшимися в силу того, что заявление на участие в них подано только одним участником или для участия в них явился только один участник, предмет торгов продается этому участнику (покупателю) при его согласии по начальной цене, увеличенной на пять процентов. Договор купли-продажи между продавцом и победителем торгов (покупателем) заключается после предъявления копии платежных документов о перечислении суммы вознаграждения за организацию и проведение торгов и подписывается в течение 10 рабочих дней со дня проведения торгов. Оплата стоимости приобретенного имущества с учетом НДС осуществляется победителем торгов (покупателем) в течение 30 календарных дней со дня заключения договора купли-продажи. Торги проводятся 09 сентября 2014 года в 12.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Прием документов, а также консультации по вопросам участия в торгах осуществляются с 11.08.2014 по 05.09.2014 включительно в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 (по пятницам — до 16.45) по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6. Телефоны для справок: (017)327-48-36 (УП «Минский городской центр недвижимости»); (029)636-70-14 (ЗАО «Торговый Дом «Луч-М»).

Уважаемый акционер! ОАО «ОРГСТРОЙ» УВЕДОМЛЯЕТ ВСЕХ АКЦИОНЕРОВ ОБЩЕСТВА: 28 августа 2014 г. в 16.00 по адресу: г. Минск, ул. Казинца, 6, комната 318 СОСТОИТСЯ ВНЕОЧЕРЕДНОЕ ОБЩЕЕ СОБРАНИЕ АКЦИОНЕРОВ

ПОВЕСТКА ДНЯ: 1. Об аннулировании решения общего собрания акционеров от 20.03.2014 протокол № 15 и от 29.05.2014 г. протокол № 16. 2. Об утверждении Устава Общества в новой редакции. С материалами, подготовленными к собранию, можно ознакомиться в рабочие дни с 11 августа по 27 августа 2014 г. с 8.30 до 17.45, в пятницу до 16.30 в приемной директора Общества по адресу: г. Минск, ул. Берестянская, 16, либо 28 августа 2014 года по месту проведения собрания. Регистрация участников собрания будет проводиться в комнате 318 с 15.00 до 16.30 по адресу: ул. Казинца, 6. Для регистрации при себе иметь следующие документы: акционеру Общества — паспорт или иной документ, удостоверяющий личность, представителю акционера — паспорт или иной документ, удостоверяющий личность, и доверенность. Наблюдательный совет.

ОТКАЗ ОТ ПРОВЕДЕНИЯ АУКЦИОННЫХ ТОРГОВ УП «Минский городской центр недвижимости» извещает об отказе от проведения 21 августа 2014 года повторных торгов по продаже имущества, принадлежащего ООО «БЕЛКАПИСТРОЙ» (капитальные строения бывшего пионерского лагеря «Восток») и расположенного по адресу: Минская область, Минский район, Острошицко-Городокский с/с, западнее д. Острошицкий Городок (извещение о проведении торгов опубликовано в газете «Звязда» от 31.07.2014).

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА Государственное предприятие «Минский областной центр инвестиций и приватизации» (организатор аукциона) по поручению открытого акционерного общества «Солигорскстрой» (продавец) ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН по продаже недвижимого имущества в составе:

ЛОТ № 1: одноэтажное кирпичное здание склада продовольственных товаров № 1, общ. пл. 1 604,9 кв.м (инв. № 644/С-34916), земельные насаждения (береза, 5 шт.), расположенные на земельном участке площадью 0,5314 га по адресу: Минская область, Солигорский район, район ст. Калий-1. Начальная цена с НДС — 1 782 193 200 бел. руб. (стоимость снижена на 10%). Задаток 10% от начальной цены (178 219 320 бел. руб.). ЛОТ № 2: одноэтажное кирпичное здание мебельного склада, общ. пл. 972,9 кв.м (инв. № 644/С-34933), земельные насаждения (береза, 2 шт.), расположенные на земельном участке площадью 0,3498 га по адресу: Минская область, Солигорский район, район ст. Калий-1. Начальная цена с НДС — 550 848 720 бел. руб. Задаток 10% от начальной цены (55 084 872 бел. руб.). ЛОТ № 3: подвездный путь к железной дороге, протяженностью 405,7 м (инв. № 644/С-50473), расположенные на земельном участке площадью 0,5314 га по адресу: Минская область, Солигорский район, район ст. Калий-1. Начальная цена с НДС — 243 331 200 бел. руб. Задаток 10% от начальной цены (24 333 120 бел. руб.). ЛОТ № 4: здание склада №№ 6,9 общей площадью 1 724,9 кв.м (инв. № 644/С-2073), расположенное на земельном участке общей площадью 0,3752 га по адресу: Минская область, Солигорский район, район ст. Калий-1. Начальная цена с НДС — 3 382 646 400 бел. руб. (стоимость снижена на 10%). Задаток 10% от начальной цены (338 264 640 бел. руб.). Задатки перечисляются на р/с № 3012108260016 в ЦБУ № 701 ОАО «БПС-Сбербанк», БИК 153001369, г. Минск, УНП 690324015 государственное предприятие «Минский областной центр инвестиций и приватизации». Договор купли-продажи должен быть подписан в течение 5 (пяти) рабочих дней после проведения аукциона. Оплата за объект производится в течение 10 (десяти) банковских дней со дня проведения аукциона, если иное не предусмотрено договором купли-продажи. Затраты на организацию и проведение аукциона возмещает победитель торгов (покупатель). Предыдущее извещение опубликовано в газете «Звязда» от 12.05.2014. Порядок проведения аукциона и оформления заявки в торгах оговорены в условиях его проведения, размещенных на сайте организатора торгов www.rf.by. Аукцион состоится 04.09.2014 в 12.00 по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, каб. 324. Заявления на участие и необходимые документы принимаются с 03.09.2014 до 16.00 по указанному адресу. Тел.: (8017) 224-61-34, (8029) 102-21-17.

Малаяўнічы свет Уладзіміра Напрээнкі

У Магілёве адбылася прэзентацыя альбома вядомага беларускага мастака

Ад малаяўнічых пейзажаў Уладзіміра Напрээнкі так і вее жыватворнай прахалоды. Пераканацца ў гэтым можна ў Магілёўскім абласным мастацкім музеі імя Масленікава, дзе заўважвацца каля 200 работ мастака. Менавіта большасць перададзеных гэтай установе работ і ўвайшла ў альбом 70-гадовага майстра. Падрыхтаваў яго дапамагалі супрацоўнікі музея і тыя, хто неабякава ставіцца да творчасці мастака. Уладзімір Напрээнка нарадзіўся ў касцюкевіцкім вёсцы Антонаўка, а першыя крокі ў жывапісе рабіў з дапамогай магілёўскага мастака выпускніка Маскоўскага Строганавскага вучылішча Марка Волахава. Падчас сваёй працы ў Віцебску мастак захапіўся творчасцю Марка Шагалана. Пад яго ўплывам напісаны шэраг палотнаў. Шмат сілі таленту мастак Уладзімір Напрээнка ўклаў ва ўвасабленне беларускіх краявідаў. Апошнія пейзажы зроблены на яго віцебскім лепішчы ў Гарадочкім раёне. Як адзначыў сам, на творчасць яго натхняе любімая жонка Людміла. А яшчэ мастака ведаюць як чалавека вялікай душы, які заўсёды гатовы займацца дабрачыннасцю. Як гэта было на нядаўняй выставцы ў Сербіі. Сродкі ад яе ён перадаў гэтай краіне як дапамогу ад наступстваў патопу.



Налі ЗІГУЛЯ.

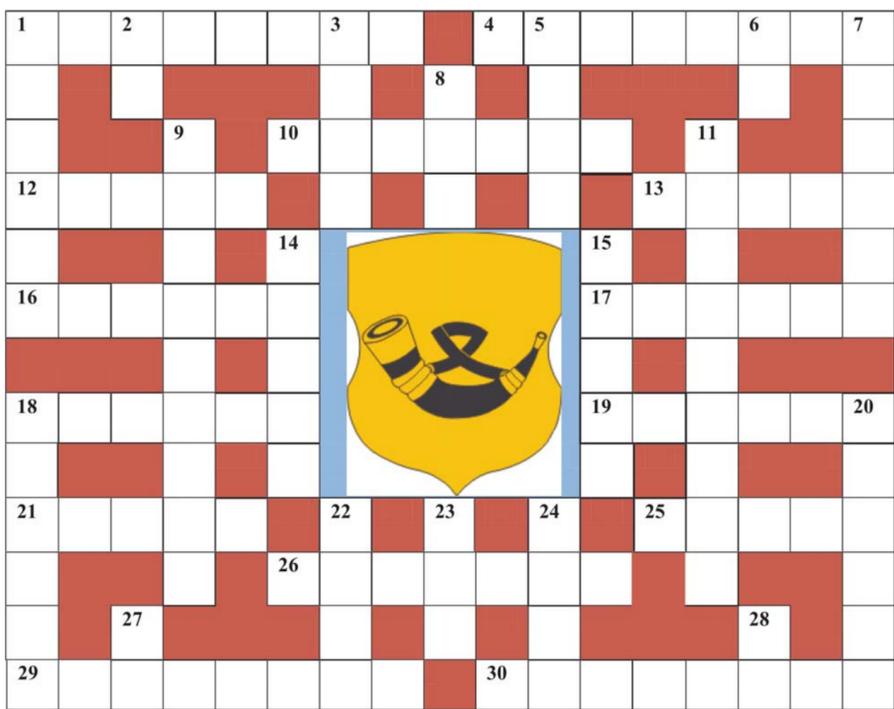
Добрая справа

ГНЕЗДЗІШЧА ДЛЯ КРЫЖАНКІ

Распараджэннем рэспубліканскага савета Беларускага таварыства паляўнічых і рыбалоўаў кожнай раённай арганізацыйнай структуры аб'яднаныя даведзена заданне зрабіць не менш за 50 штучных гнездзішчаў для крыжанкі. Зімой іх плануецца ўстанавіць у водна-балотных угоддзях. На жаль, колькасць вадаплаўнай дзічыны ў апошні час застаецца недастаткова высокай. Але яе можна павялічыць пры дапамозе адпаведных біятэхнічных работ. Адным з перспектывных кірункаў у гэтай справе застаецца стварэнне штучных гнездзішчаў для некаторых відаў птушак, пераважна — для крыжанкі, паведамлілі ў прэс-службе Беларускага таварыства паляўнічых і рыбалоўаў. Да вясны вырабленыя гнездзішчы пад уздзеяннем сонца, ветру і ападкаў прымуць больш натуральны выгляд і гарманічна ўпісваюцца ў навакольнае асяроддзе. На думку вучоных, значная іх частка будзе занята качкамі ў шлюбны перыяд. У большасці гаспадары Беларускага таварыства паляўнічых і рыбалоўаў ужо выраблены штучныя гнезды. Усяго карыстальнікамі паляўнічых угоддзяў таварыства іх будзе устаноўлена прыкладна 5,5 тысячы, а з цягам часу гэтая лічба павялічыцца. Сяргей РАСКОЛЬКА.



«МОЙ РОДНЫ, МОЙ СЛАЎНЫ КАПЫЛЬ»



**Па гарызанталі:** 1. «Няхай ва-ша...» (не кідае вас нідзе). З верша Я. Купалы «Беларускім партызанам». 4. Асоба як крыніца для стварэння літаратурнага вобраза, героя. 10. «Росная гнёцца...» (руйна, пракос у пракос). З верша беларускага пісьменніка, грамадскага і дзяржаўнага дзеяча, урадзжона г. Капыля Цішкі Гартнага (З. Жылуновіча) «Касьба». 12. ... дом будзе, а нязгода — руінуе (прык.). 13. Твор антычнай скульптуры. 16. «... Капыльшчыны». Пра-

раду было нададзена Магдэбургскае права. 5. Тое, што і войска (паэт.). 6. «...-6». Марка цяжкага бамбардзіроўчыка канструкцыі А. Тупалева, які выкарыстоўваўся ў першыя гады Вялікай Айчыннай вайны. 7. Сатырычная газета... «Раздавім фашысцкую гадзіну»; у гады вайны ў ёй супрацоўнічаў урадзжонец Капыльшчыны Кузьма Чорны (Мікалай Раманоўскі). 8. Скрыпучая вярба... які жыўе (прык.). 9. Цэльнасць, згуртаванасць. 11. ... Аляксавіч. Імя слускай княгіні, жанчыны-легенды, якая ў 1506 годзе разбіла пад Капылём войска крымскіх татараў. 14. Умацаваны княжаскі палац, які існаваў у старадаўнія часы ў г. Капылі. 15. Вялікія ... Адна з вёсак Капыльшчыны — сястра Хатыні. 18. Тое, што і кастрыца. 20. «Стаіць на пагорках, \ \ На ста стямі горках \ \ Мой родны, \ \ Мой слаўны ...». З верша паэта М. Хведаровіча «...». 22. «Шумяць на Зыславе бярозы, \ \ Спяваюць спелыя ... \ \ Нам вораг залпаў за слязы, \ \ За смерць, за кроў, за пустыры». З верша паэта, урадзжона Капыльшчыны А. Астрэйкі «Бака балота. Востраў Зыслаў». 23. Літаратурны штогоднік, у якім працаваў урадзжонец Капыльшчыны, пісьменнік Ян Скрыган. 24. Укрыцце для стральбы. 27. Адмоўны адказ на пытанне. 28. Выдатны лётчык.

**Склаў Лявон ЦЕЛЕШ.**  
г. Дзяржынск

Помніцы, шанаваць, ганарыцца

Песня «Бацькоў не забывай» прысвячаецца беларускім гараджанам. Сучасныя жыхары вялікіх і малых гарадоў яшчэ падтрымліваюць трывалую сувязь з вясковай прасторай. Многія з іх раслі-гадаваліся на пясчанічых вуліцах і палявах, ля палеткаў, паблізу рэчак і лясоў. Там засталіся родныя мясціны дзядоў і прадзедаў, дзе магільні продкаў маўкліва берагуць людскую памяць. Вясковыя абшары — святая зямля для нас.

Аўтары песні «Бацькоў не забывай» — гараджане. Але яны па-яўнаму духоўна блізка роднай прасторы. Паэт Міхаіл Ясень нарадзіўся ў Мінску (18 жніўня адзначаецца яго 90-годдзе). Тут ён закончыў Беларускі політэхнічны інстытут, працаваў інжынерам на прадпрыемствах і ў навукова-канструктарскіх установах. Тут напісаў патрыятычныя вершы, што леглі ў аснову лепшых савецкіх вэкальных твораў «Абеліскі», «Памяць сэрца», «Майскі вальс», «Ліст з 45-га». Разам з Леанідам Захлеўным, урадзжонкам Гродна, стварылі шэраг лірычных і грамадзянска-патрыятычных песень. Сярод іх — шчыліва-праніклівы твор «Бацькоў не забывай». Якаў Навуменка, аршанец па нарадзжэнні, з душэўнай замілаванасцю перадаў вечныя покліч зямлі — быць разам.

Бацькоў не забывай

**Верш Міхаіла ЯСЕНЯ**

Ты са мною заўсёды, вясковая вуліца,  
Дзе дзяцінства далёкага мары жыўць,  
Дзе на ўзгорку бяроза высокая свеціцца  
Да над рэчкай дзявочыя песні плывуць.

**Прыпеў:**  
Час прыходзіць,  
І знаходзіць  
Наша сэрца  
Родны край.  
Поле просіць,  
Вёска просіць:  
Ты бацькоў не забывай!

**Іншы раз набягуць успаміны мінулага  
І салодкі смут раптам ахопіць мяне,  
Бачу я ля сцяны свайго татку старэйшага,  
Бачу матчыну постаць у светлым вагне.**

**Прыпеў.**

Нашы дні пралятаюць гарачыя, шумныя...  
Што калісьці здавалася простым такім,

**Музыка Леаніда ЗАХЛЕЎНАГА**

**Прыпеў.**

**Падрыхтаваў Міхась ШАВЫРКІН**

Усходні гараскоп на наступны тыдзень

**АВЕН.** Давядзецца з гала-вой ахунуца ў паўсядзённыя справы. Спадзяваецца толькі на свае сілы. Ад начальства могуць пастануць велімі слушыя прапановы, выкарыстоўвайце сітуацыю, якая ўтварылася сабе на карысць. Бліжэй да выхадных не выключаны нечаканы візіт сваякоў, а бацькам раптоўна спатрэбіцца ваша дапамога.

**ЦЯЛЕЦ.** Можаце паспець практычна ўсё, што запанавалі, і нават крыху больш, а напрыканцы тыдня выдатна адпачыць у коле сяброў. У панядзелак войска крымскіх татараў. 14. Умацаваны княжаскі палац, які існаваў у старадаўнія часы ў г. Капылі. 15. Вялікія ... Адна з вёсак Капыльшчыны — сястра Хатыні. 18. Тое, што і кастрыца. 20. «Стаіць на пагорках, \ \ На ста стямі горках \ \ Мой родны, \ \ Мой слаўны ...». З верша паэта М. Хведаровіча «...». 22. «Шумяць на Зыславе бярозы, \ \ Спяваюць спелыя ... \ \ Нам вораг залпаў за слязы, \ \ За смерць, за кроў, за пустыры». З верша паэта, урадзжона Капыльшчыны А. Астрэйкі «Бака балота. Востраў Зыслаў». 23. Літаратурны штогоднік, у якім працаваў урадзжонец Капыльшчыны, пісьменнік Ян Скрыган. 24. Укрыцце для стральбы. 27. Адмоўны адказ на пытанне. 28. Выдатны лётчык.

**Склаў Лявон ЦЕЛЕШ.**

**ЛЕЎ.** Зносіны і сумесныя праекты з дзелавымі партнёрамі могуць заняць большую частку часу. Званкі, перамовы, вялікі аб'ём інфармацыі запатрабуюць ад вас паслядоўнага і выразнага плана дзеянняў, у адваротным выпадку можаце не разлічыць сваіх сіл, што можа прывесці да псіхалагічных перагрузак.

**ДЗЕВА.** Паспрабуйце прывесці думкі і пачуцці ў парадак, зазірнуць у сябе і ўраўнаважыць свой эмацыйны стан. Зараз добры час для наладжвання стратэгічных сувязяў, яны спатрэбяцца ў найбліжэйшай будучыні. Не забывайце пра родных і блізкіх людзей. Найбольш спрыяльным днём тыдня будзе субота.

**ШАЛІ.** Прычынай магчымых непрыемных сітуацый могуць стаць залішняе ўражлівасць і сільнасць да спазненняў. Да канфліктнай сітуацыі прывядзе і ваша выдатнае валоданне словам, таму кпіць у прысутнасці начальства ўсё ж не варта. У планах на гэты тыдзень пад іскам абставін адбудуцца сур'ёзныя змены.

**СКАРПІЕН.** Варта засяродзіцца і згрупавацца перад рашучым скачком уверх па кар'ернай лесвіцы. Гэтаму паспрыяць і ўдалыя дзелавыя перамовы ў панядзелак ці ў аўторак, якія паставяць вас на больш высокую фінансавую прыступку. Ёсць небяспека папасці ў памастарску расстанулення сеткі. Захоўвайце цвярозасць розуму: любы эмацыйны зрыў тоіць у сабе небяспечныя наступствы.

**СТРАЛЕЦ.** Зараз вам спатрэбіцца сабранасць і мэтаапераванасць, бо на працы складуцца спрыяльныя абставіны для ўздзеяння службовай лесвіцы. Вам удаецца сумясяці ахвіццельныя вашых духоўных і матэрыяльных жаданняў. У суботу можа адбыцца важная сустрэча з уплывовымі людзьмі.

**КАЗЯРОГ.** Тыдзень запатрабуе асцярожнасці ў думках і дзеяннях. Узаемаадносіны са старымі сябрамі і аднадумцамі могуць аказацца адной з самых вострых праблем. Звяртаць увагу на знакі — такім чынам лёс пакажа вам шмат цікавага.

**ВАДАЛЕЙ.** У пачатку тыдня, хутэй за ўсё, начальства будзе не вельмі задаволена вынікамі вашай працы, і прэзэнці ахвіццельна абгрунтаванымі. Запасіцеся цярпеннем і ўсё ўважліва выслухайце, не забывайце прыняць выгляд чалавека, які раскайваецца. У сераду эмацыйна-вінны прышчупіць. Уважліва сачыце за інфармацыяй, якая пастануе, каб не прапусціць тую, якая адкрыве перад вамі новыя перспектывы.

**РЫБЫ.** Цяпер адна з самых важных задач тыдня — паступовае зніжэнне напружання на працы і аднаўленне свайго энергетычнага патэнцыялу. Не варта даяраць людзям, якія прапануюць вам вясёлкавыя перспектывы: гэта для вас шлях да рабскай залежнасці. У суботу з ранняга асабістае жыццё можа ўскладніцца з-за тых ці іншых бытавых праблем, але ўжо ў другой палове дня ўсё цяжкасці будучы пераадолены.

ХАТНЯЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

**ПАКАШТУЙЦЕ!**

**Паштэт з кабачкоў і грыбоў**

**Спатрэбіцца:** кабачкі (невялікія, прыкладная вага 1 шт. — 200 г) — 2 шт., грыбы — 300 г, цыбуля рэпчатая (сярэдняя) — 1 шт., морква (сярэдняя) — 1 шт., часнок — 2 зуб., соевы соус — 2 ст. л., спецыі (чорны перац, мускатны арэх, кары, календра, а таксама зялёныя), сыр плаўлены (а яшчэ лепш — сыр «Філадэльфія», можна і тварог) — 100 г.

Кабачкі надзіраем на тарцы, трохі солім і пакадаем на паўгадзіны, каб сок пусцілі. Тым часам зоймемся грыбамі. Рэжам іх дробненька. Рэжам цыбулю, моркву надзіраем. Абсмажваем грыбы, цыбулю і моркву, дадаўшы соевы соус і любімыя спецыі, на алеі да поўнага выпарэння вадкасці з грыбоў.

Да гэтага моманту якраз нашы кабачкі ўжо пусцілі сок. Сок зліваем (можна праз марлю адінуць лішні) і смажым дзёртыя кабачкі на раслінным алеі да мяккасці. Першыя пару хвілін можна пад накрыўкай пасмажыць, затым накрываюць прыборам, каб лішняя вада выпарылася. Пад канец смажання выцскаем у кабачкі часнок і даб'ляем сечанае зялёнае. Калі трэба, падсольваем.

Злучаем кабачкі і грыбы ў часы блэндара, перакручваем да аднароднай паштэтнай масы. Масу вяртаем у міску і трэм туды на самай дробнай тарцы плаўлены сыр. Змешваем старанна. Для прыгажосці і аднастайнасці паштэту можна яшчэ ўзбіць нашу масу блэндарам.

Плаўлены сыр — гэта самы бюджэтны варыянт. Па магчымасці замест яго варта даваць добры тварогны сыр альбо тварог.

**РАМОНТ У ДОМЕ**

**Якую фарбу выбраць?**

**Водаэмальныя фарбы падыяляюцца на:**

- полівінілацэтанатныя фарбы (фарбы на аснове ПВА);
- акрылавыя фарбы;
- латэксныя фарбы;
- сілікатныя фарбы;
- сіліконовыя фарбы;
- мінеральныя фарбы.

**Полівінілацэтанатныя фарбы** з'яўляюцца самымі таннымі, але маюць такія мінусы, як слабая устойлівасць да сярэльнасці і вільготнай прыборкі. Асноўная вобласць яе прымянення — гэта столі ў сухіх памяшканнях.

**Акрылавыя фарбы** з'яўляюцца самымі папулярнымі. Вырабленыя на базе акрылавых смол, яны валодаюць высокай трываласцю і эластычнасцю, не баяцца вільготнай прыборкі, маюць добрую устойлівасць да сярэльнасці. Але іх не варта выкарыстоўваць у тых месцах, дзе магчымае пападанне на яе вады. Акрылавыя фарбы дарагія, таму шматлікія вытворцы прапануюць фарбы на аснове акрылавых супалімераў: вінілакрылавыя, стыролакрылавыя, акрыласіліконовыя.

**Латэксныя фарбы** (акрылавыя фарбы з даданнем латэксу) валодаюць павышанай устойлівасцю да вільготнага сцірання, магчымаасцю атрымання шаўкавістых матавых паверхняў. Акрылавыя латэксныя фарбы — самая дарагія з сямейства водаэмальных.

**Даты** **Падзеі** **Людзі**

**1173 год** — закладзена Пізанская вежа — цудо свету, які падае. Вежа даволі моцна нахілена, што і стварэе ўражанне падзення. Цікава, што самі жыхары італьянскага горада жартаўліва называюць гэтую ўнікальную вежу «цудам, які зацягнуўся». Штогод яна адхіляецца ад вертыкальнай восі на 1 міліметр і так «падае» воль ўжо 800 гадоў. Калісьці лічылася, што нахіл вежы быў задуманы з самага пачатку, але потым высветлілася, што збудаванне было спраектавана строга вертыкальным. Узводзілася Пізанская вежа ў два этапы, першы з якіх пачаўся 9 жніўня 1173 года. У будаўніцтве былі два працяглыя перапынкі, і яно зацягнулася амаль на дзевяць гадоў. У 1986 годзе вежу ўнеслі ў спіс Сусветнай спадчыны ЮНЕСКА.

**1850 год** — нарадзіўся Рудольф Абхт, нямецкі філолаг-славіст, адзін з першых даследчыкаў, перакладчыкаў і папулярызатараў беларускай культуры ў Германіі. З 1900 года — прафесар славянскай філалогіі Брэслаўскага ўніверсітэта. У 1917-18 гадах выкладаў беларускую мову ў Свіслацкай семінарыі. Пры яго садзейнічэнні ў Берліне ў 1919 годзе быў выдадзены зборнік па гісторыі культуры і геаграфіі «Беларусь», у якім змешчаны пераклады Абіхта на нямецкую мову вершаў «А хто там ідзе?» і «Роднае слова» Я. Купалы, апавесць «Бунт» Я. Коласа, беларускія казкі і песні. У работах «Паказальнік крыніц Супрасьскага рукапісу», «Слова пра паход Ігара» даследваў старабеларускія помнікі. Памер у 1921 годзе.

**1944 год** — 70 гадоў таму ў Мінску былі арганізаваны аўтазборачны завод. Пазней на яго базе створаны Мінскі аўтамабільны завод — МАЗ.

**Было сказана**

**Янка Купала, народны паэт Беларусі:**  
«Слоў не крышыць ні век, ні тапор!».

**НАРОДЖАННЯ 9 жніўня**

**НАРОДЖАННЯ 10 жніўня**

Гэтыя людзі могуць быць надзейнай апорай усім, хто хоць у якой-небудзь ступені залежыць ад іх. Барацьбіты па натуре, гэтыя людзі прымаюць бок простага чалавека, псіхалогію якога цудоўна разумеюць. Для іх не складае цяжкасці падабраць ключы да кожнага, яны могуць падказаць іншым выйсце з цяжкай сітуацыі, ведаюць, што да іх думкі прыслухоўваюцца. Яны валодаюць умемнем пераканання і здольнасцю прыцягваць людзей на свой бок. Людзі гэтага дня звычайна бываюць адданымі бацькамі і членамі сям'і, для іх вельмі важна мець вернага сябра, які можа ў час папярэдзіць іх і дапамагчы, калі яны заблыталіся або пераацэняюць сваю вяртаць.

Іх ценіць за жыццёлюбства і дабрыню. Яны валодаюць здольнасцю прыносіць людзям добры настрой, з імі заўсёды цікава. Калі яны адчуваюць ухваленне, іх здольнасць адчуваць сябе здаецца бяскрыўнай. Перш чым прыняць рашэнне, яны старанна ўзважваюць усё «за» і «супраць», і толькі потым пачынаюць дзейнічаць. Для іх росту важна атрымліваць пастаянную падтрымку і ўменне канструктыўна выкарыстоўваць сяброўскую крытыку. Ім неабходна развіваць цвёрдую ўпэўненасць у сабе, што зробіць іх менш залежнымі ад ухвалення іншых, узмоцніць іх здольнасць да даверлівасці ў раздзяленні пачуццяў з блізкімі.

**Курыныя кумпячкі на рашотцы**

**Спатрэбіцца:** 1 кг курыных кумпячкоў. Для марынады: 1 лімон, 2 ст. л. сушанай папрыкі, 1 ч. л. кары, 5-6 зубчыкаў часнаку, 200 мл кефіру, 0,5 шклянкі сечанай кізны, соль і чорны молаты перац на смак.

Выкладзіце курыныя кумпячкі ў прасторны посуд для марынавання. Часнок прапусціць праз прэс. Лімон нарэзаць тонкімі лустачкамі. Кумпячкі нацерці соллю, свежамалатым чорным перцам і часнаком, перакласці лустачкамі лімона, пакінуць на 5-10 хвілін. Кефір змяшчаць з нарэзаным зялёным кізны і кары, пераліць у посуд з курыцай і перамяшаць. Накрыць посуд вачкам і пакінуць марынавацца на гадзіну-паўтары. Прыгатаваць вуголь. Памасаваць рашотку алеем. Даць мясца з марынады, даўшы яму сцячы, выкладзі на рашотку і гатаваць на вуголь каля 15 хвілін, пераварочваючы.

**СЁННЯ**

**Месяц**  
Поўня 10 жніўня.  
Месяц у сур'і Вадалея.

**Сонца**

Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск — 5.37	20.52	15.15
Віцебск — 5.22	20.47	15.25
Магілёў — 5.27	20.42	15.15
Гомель — 5.29	20.33	15.04
Гродна — 5.53	21.07	15.14
Брэст — 5.59	21.02	15.03

**Імяніны**  
Пр. Анфісы, Марфы, Германа, Мікаіла, Навума, К. Ірыны, Кларты, Тэрэзы, Эдзіты, Рамана, Рамуальда.

**ЗАЎТРА**

Геамагнітныя ўзрушэнні

**ВІЦЕБСК** 747мм рт.сл. +18...+20°C

**ГРОДНА** 750мм рт.сл. +17...+19°C +26...+28°C

**МІНСК** 741мм рт.сл. +18...+20°C +26...+28°C

**МАГІЛЁЎ** 744мм рт.сл. +19...+21°C +29...+31°C

**БРЭСТ** 749мм рт.сл. +15...+17°C +26...+28°C

**ГОМЕЛЬ** 750мм рт.сл. +17...+19°C +26...+28°C

**Абазначэнні:**  
■ няма прыкметных геамагнітных узрушэнняў  
■ невялікія геамагнітныя узрушэнні  
■ слабая геамагнітная бура

**...у суседзях**

<b>ВАРШАВА</b> +26...+28°C	<b>КІЕЎ</b> +28...+30°C	<b>РЫГА</b> +24...+26°C
<b>ВІЛЬНЮС</b> +26...+28°C	<b>МАСКВА</b> +26...+28°C	<b>С.ПЕЦЯРБУРГ</b> +24...+26°C

**УСМІХНЕМСЯ**

**Закон аб забароне нецэнзурнай ланкі ў Расіі спецыяльна ўваў у дзеянне толькі з 1 ліпеня, каб паспець падвесці вынікі выступлення сваёй зборнай на чэмпіянаце свету па футболе.**

Муж сярод новых падзеяў, пераварочнае падушку і ачыі кладаецца. Жонка: — Ты што робіш? — Ды з таго бою я ўсё сны перагледзеў.

**У Афрыцы белья турысты, купаючыся ў рацэ, пытаюцца ў перакладчыка: — Скажы, што так гучна абмяркоўваюць туземцаў? І чаму ўсё вайшла на бераг? — О, гэта не з-за вас! Яны проста вельмі здзіўлены, якія сёння гультаватыя кракадзілы!**

Па статыстыцы, самая доўгая тоста на вяселлі пачынаюцца са слоў: «Прыгожа гаварыць я, вядома, не ўмею...»

**ЗВЯЗДА** БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫЙСЬКІХ РЭСПУБЛІК БЕЛАРУСЬ.

**Дырэктар — галоўны рэдактар КАРПЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.**

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛІГІЯ: Н. ДРЫЛА (намеснік галоўнага рэдактара), Н.КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. КЛЯШЧУК, А. ЛЯХОВІЧ (першы намеснік дырэктара), Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, А. СЛАНЕЎСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, П. ЦІМОШЫК.

Выдавец — Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда»

**АДРАС:** 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага 10-а.

ТЭЛЕФНЫ: прыёмнай — 287 19 19 (тэл./факс); адрэдакцыі: пісьмаў — 287 18 64, падліку і распаўсюджвання — 287 18 38, 287 17 21, сакратарыята — 292 05 82, адказных за выпуск дадаткаў: «Чырвоная змена» — 292 44 12; «Мясцовае самакіраванне» — 292 44 12, уласных карэспандэнтаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гродне: 43 25 29, Гомелі: 40 91 92, Магілёве: 32 74 31, на Мінскай вобл.: (017) 292 21 03; бухгалтэрыя: 287 18 81.

**http://www.zviazda.by;** **ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79.**  
**e-mail: info@zviazda.minsk.by, РЭКЛАМЫ e-mail: reklama@zviazda.by**

(для зваротаў): zvarot@zviazda.minsk.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаванням рэдакцыі. Рэдакцыя на сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй лісты. Перадруж матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета аплукавана ў Рэспубліканскім унітарным прапрпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку» ЛП № 02330106 ад 30.04.2004.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 5 разоў на тыдзень. Тыраж 19.798. Індэкс 63850. Зак. № 3236.

**М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12** **Нумар падпісаны ў 19.30**  
**П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12** **8 жніўня 2014 года.**